

F

534. **FACE**, vb. „1° faire, agir; 2° créer, produire, construire, fonder; 3° accoucher, mettre bas; 4° jouer un mauvais tour, se venger; 5° faire des sortilèges; 6° aller, se diriger; 7° venir; 8° dire; 9° valoir; 10° convenir“ — vr. trans. pf. *fecī(u)* (Frîncu - Candrea, Munții apus. 79); part. † *fapt* (păstrat în poesia populară, de obicei în rîmă) || ir. *fâtše* „faire“; megl. *fătiri* (pf. *feș*, part. *fat*) „faire; accoucher; s'adresser, dire“; ar. *fâtire, fâteare* (pf. *fecīū*, part. *faptu*) „faire; accoucher; transformer, changer; aller, se diriger; s'adresser, dire“.

Lat. **FACERE**, **FECI**, **FACTUM**; pentru înțelesul de sub 5°, comp. derivatele românice de mai jos și sîrb. *tvoriti* „schaffen, thun; zaubern“.

Vegl. *fur*; rtr. *fer*; it. *fare*; sard log. *fagere*; fr. prov. *faire*; cat. *fer*; sp. *hacer*; port. *fazer*.

Der.: *facere* „action de faire, etc.; création, accouchement“, megl. *fătiri* și ar. *fâtire, fâteare* „action de faire, etc.; accouchement“; bucov. *făcare* (Tiktin) „sort, sortilège“ (cf. mai jos *făcătură*); ar. *facā* „action, fait“; *făcut* „action de faire; sort, sortilège“ (cf. mai jos *făcătură*); ar. *faptu* „fait; sali, souillé“; *făcut* „action de faire, etc.“, Mehedinți *făcut de zi* (Gr. n. 3) „point du jour“; *făcător*, adj. sb. „qui fait, faiseur“ (comp. it. *facitoio*; sp. *hacedero*); † *făcătorie* (Cantemir, Ist. ier. 7, 11) „activité, énergie“; *făcătură* (Tiktin; Lex. Bud.; Marian, Nunta 21; Reteganul, Pov. ard. I, 11; V, 45; Tocilescu, Mat. 662; Șez. II, 133) „sort, sortilège“ (comp. it. *facitura*; prov. *fazedura*; vsp. *hacedura*; pentru înțeles comp. sensul de sub 5° și it.

fattura, vfr. *faiture* „sortilège“), ar. *făcătură* „fait“ || *preface* „refaire, transformer, réduire“; *a se preface* „se changer, se transformer; contrefaire, feindre“, ar. *prifatire* „refaire; feindre“ (nu trebuie derivat din *PERFACERE = clas. **PERFICERE**, al cărui înțeles nu corespunde cu al lui *preface*, ci e o formațiune românească cu pref. *pre-* < vsl. *prѣ*; pentru formă și înțeles comp. vsl. **творити** „facere“ > прѣтворити „mutare“; bulg. *притворенъ* „feint, faux, simulé, hypocrite“, правих „faire“ > прѣправяямъ „refaire“, ~ ce „contrefaire“; sîrb. *tvoriti*, *thun* > прѣтворити „verwandeln“, ~ se „sich verstellen, heucheln“); *prefacere* „action de refaire, etc., feinte“; *prefăcut* „refait; falsifié; hypocrite“; *prefăcătură, prefăcătorie* „feinte, hypocrisie“ || băn. *proface* „refaire“ || ar. *apufătiri* „se fatiguer, s'éreinter“; ar. *apufaptu* „las, éreinté“.

535. **Fapt**, sb. n. „1° fait, acte, oeuvre; 2° création; 3° point du jour, aube (în expr. *faptul zilei*); 4° charme, sort, sortilège; 5° taches rouges qui viennent sur le corps et se transforment en boutons pustuleux“; sb. m. 1° zool. „ver de l'acherontia atropos“; 2° bucov. bot. „trifolium procumbens, astrantia major“ — **FAPTA**, sb. f. „fait, action, oeuvre“ || megl. *fat* și ar. *faptă* „fait, action“ || <**FACTUM** și pl. **FACTA**, devenit sg. fem.; pentru înțelesul de „charme“, comp. *face* 5° vegl. *fajt*; rtr. *fat*; it. *fatto, fatta*; sard log. *fattu, fatta* (comp. pentru înțelesul de sub 3° *ad sa fatta de sa die* „al mattino, allo spuntar dell'alba“); fr. *fait*, vfr.

faite „façon, sorte“; prov. *fach*, nprov. *facho* (comp. prov. *fachiiha* „sortilège“); cat. *fet*, *feta*; sp. *hecho*, *hecha*; port. *feito*, *feita*; *făptăș* „celui qui fait, qui accomplit, auteur“ || bot. *faptic* (Marian, Ins. 273), *fapnic* (Marian, Sârb. II, 55, 57), *fapnică* (ibid. 58) „sorte de plante qu'on emploie pour guérir le „fapt“ (v. mai sus 5°)“ || *făptui* „faire, commettre“; *făptuire* „action de faire, de commettre, acte, action“; *făptuitor* „celui qui commet“.

536. † **Făptoriu** (Cipariu, Princ. 206, 227), sb. m. „créateur“ < *FACTORIUS,-UM (comp. FACTORIUM „pressoir à huile“) || comp. it. *fattoio* < FACTORIUM; piem. *façoira* < *FACTORIA.

537. **Făptură**, sb. f. „création; créature, être; manière d'être, forme; nature“ || ar. *făptură* „créature“ || < FACTURA,-AM || alb. *fătūră*, *fătūră*; rtr. *fătūră*; it. sard log. *fattura*; vfr. *faiture* „créature, personne, façon, forme, sortilège“; prov. *faitura*; cat. *feytura*; sp. *hechura*; port. *feitura*.

538. **Desface**, vb. „défaire, entr'ouvrir“ — † pf. pers. 3^a *desface*, prin gracie inversă *desveace* (Hasdeu, Cuv. d. bâtr. II, 43; comp. și *desvăcu*, Varl. Caz. I, 58^b), *desfeapse* (Coresi, Tetr. Luca III, 21) || megl. *disfațiri* (pf. *disfes*, part. *disfat*) „descendre“; ar. *disfaître* (pf. *disfecī*, part. *disfaptu*) „défaire, ouvrir“ || < D̄S-FACĒRE,-FECĪ,-FACTUM; † *desfeapse* a fost refăcut după analogia altor verbe, ca *înfipse*, *fripse*, *coapse*, cu part. terminat în -pt (*înfipt*, etc.) întocmai ca și *fapt* || rtr. *disfar*; it. *disfare*; sard log. *disfagere*; fr. *défaire*; cat. *desfer*; sp. *deshacer*; port. *desfazer* || *desfacere* „action de défaire; vente totale“; ar. *disfaptu* „désfait, ouvert; intelligent“; *desfăcut* „action de défaire; désensorcellement“.

539. **FACHIE** (*fache*), sb. f. „torche, brandon, faisceau de paille ou de roseaux secs tortillés qu'on allume la nuit pour pêcher“ (Şez. IV, 117; Marian, Ins. 57; Damé, Term.; Putna, bucov. Oşani BSF. II, 81)— mold. bucov. *fachi*, sb. n. (Dosoftei, V. Sf. Ian. 30; Febr. 8; Şez. II, 297; Marian, Ins. 57; Stamati, Wb. 735).

Lat. *FAC(U)LA,-AM*; din *fache*, consi-

derat greșit ca pl., a fost refăcut un sg. *fachi*, cu pl. *fachuri*.

Friul. *fale*; vfr. *faille* „torche“; prov. *falha*, nprov. *faio* „torche de bois résineux pour faire la pêche au flambeau“; cat. *falha* (comp. abr. *farchia*; sp. *hacha*; port. *facha*).

540. **FAG**, sb. m. „hêtre“ || megl. ar. *fag*.

Lat. *FAGUS,-UM*.

Rtr. *fo*; ver. com. mil. pav. piem. gen. *piac. fo*, sic. *fau*; sard log. *fau*; vfr. *fou*, sav. *fu*; prov. *fau* (comp. it. *faggio*; vfr. *faie*; cat. *fatj*; sp. *haya*; port. *faia* < *FAGEUS*, *FAGEA*).

Der.: ar. *fagā* „faîne“ (comp. cat. *faja* „faîne“) || dim. *făguī* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 30; Cint. pop. 55, 68, 99; Tocilescu, Mat. 388, 1112); *făgūieci* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 30); *făgulean* (Teodorescu, P. pop. 278; Tocilescu, Mat. 279) || col. *făget*, ar. *fădżet* (nprov. *faié*; comp. it. *faggetto*; prov. cat. *fageda*; sp. *hayedo*); dim. *făgețel*.

541. **FAGUR** (*fagure*), sb. m. „gâteau de miel, rayon“ — *fag* (Alexandri, P. pop. 88; Zanne II, 131; IX, 15; Tocilescu, Mat. 581; WgJb. IX, 225).

Lat. * *FAVULUS,-UM* < *FAVUS*; forma normală trebuia să fie * *fa(u)r*, dar u dintre vocalele în hiat s'a prefăcut în *h*, devenit apoi *g*, întocmai ca în *negură* < * *nehură* < * *ne(u)ră* < nebulam, în băn. *mădagă* < *măduhă* < *mădu(u)ă* < medullam, etc. (cf. Candrea, BSF. I, 40); cît privește pe *fag*, acesta nu reprezintă pe *favus*, -um, care ar fi devenit * *fau*, ci e refăcut din pl. *faguri*.

It. *favo* || comp. it. *favo* < *FAVUM*.

Der.: dim. *făguraș* (Marian, Ornit. I, 59; Nunta, 286; Ins. 197); *făgurel* (Marian, Ornit. I, 59) || *făguros* (Damé „doux comme le miel“).

542. **FĂINĂ**, sb. f. „farine“ — Munții Sucevii, trans. Bihor, Oșani *fărină* (WgJb. VI, 12; Frîncu-Candrea, Rot. 51; Şez. II, 24; III, 139; Conv. lit. XX, 1010; BSF. II, 46); vr. trans. *fănină* (Coresi, Tetr. Luca XIII, 21; Dosoftei, Ps. vers. 165, 259; V. Sf. v. WgJb. V, 64; Hasdeu, Cuv. d. bâtr. I, 215; An. Car.; Iorga, Studii IV, cccix; Frîncu Candrea, Munții apus. 100), băn.

Serbia, trans. *făină* (WgJb. III, 210; IV, 256; VII, 26) || ir. *farirę*; megl. ar. *fārinā*.

Lat. FARINA,-AM; forma *făină*, cea mai răspândită, alături de *făină* din care a rezultat prin trecerea regulată a lui *n̄i* la *ī*, dovedește că asimilația lui R cu N, *farina* > *fanīna > *făină*, întocmai ca în *senīn*, *cūnūnā*, etc., e foarte veche; forma ne-asimilată *fārinā* s'a păstrat mai ales în acele regiuni unde nici în celelalte cuvinte nu s'a produs trecerea lui R la N, unde se rostește adică *serin*, *cūrunā*; în Bănat, unde *n̄i* nu se reduce la *ī*, dacă găsim pe alocuri *fārinā* alături de *făină*, faptul se explică prin importarea celei dintii forme din alte regiuni unde *n̄i* a devenit *ī*; *făină* din vechile texte citate e uneori o simplă grafie pentru *făină*.

Vegl. *farajna*; rtr. it. sard log. *farina*; fr. *farine*; prov. cat. *farina*; sp. *harina*; port. *farinha*.

Der.: dim. *făioară* (Polizu; Cihac).

543. **Făinar**, sb. m. „farinier, marchand de farine“ || ar. *fārinār* || < *FARĪNARIUS,-UM, din adj. FARĪNARIUS,-A,-UM „de farine“; în fonetism influențat de *făină* || fr. prov. *farinier*; cat. *fariner*; sp. *harinero*; port. *farinheiro* (comp. dim. it. *farinaiuolo*, *farinaio* < *farinari um*) | *făinăreasă* (Costinescu) „farinière, marchande de farine“ | *făinărie* „commerce de farine“, col. (Polizu) „toutes sortes de farine“.

544. **Făinos**, adj. „farineux“ — trans. *fărinos* (Lex. Bud.) || ar. *fārinōs* || < FARĪNOSUS,-A,-UM; în fonetism influențat de *făină* || it. *farinoso*; sard log. *farinosu*; fr. *farineux*; nprov. *farinos*; cat. *farinos*; sp. *harinoso*; port. *farinhoso* || a se infă(r)inoșa „se fariner; se réduire en farine, se pulvériser“.

545. **Făina**, vb. „enfariner, saupoudrer de farine, réduire en farine“; a se ~ „devenir farine, se fariner, se poudrer, prendre un aspect farineux“; trans. *făină* (Lex. Bud.) < *FARĪNARE (atestat numai *farinatus* „couvert ou mêlé de farine“) || fr. *fariner*; nprov. *farină*; sp. *harinar*; port. *farinhar* || *făineală* (Tiktin) „action de s'enfariner, de se poudrer“ || *infăina*, trans.

infăriná (Lex. Bud.), ar. *nfărinare* „enfariner“ (rtr. *infariner*; it. sard log. *infarinare*; fr. *enfariner*; nprov. *enfariná*; cat. *(en)farinar*; sp. *(en)harinar*; port. *(en)farinhar*).

546. **FALCĂ**, sb. f. „mâchoire, joue; chaque branche de l'armon; mâchoire des tenailles“ (Damé, Term.). — **FALCE**, sb. f. „mesure agraire usitée en Moldavie (=14322 mètres carrés)“ || megl. ar. *falcă* „mâchoire, joue“.

Lat. FALX, FALCEM „faux, fauille, serpe“; *FALCA,-AM; din prima formă *falce*, din a doua *falcă* (de nu cumva aceasta din urmă va fi fost refăcută din pl. *fălcī*, întocmai ca *salcă* din *salce*, *sălcī*; comp. insă forma prov.); în ce privește înțelesul, trebuie să observăm că din accepțiunea primativă de „faux“ s'a desvoltat aceia de „mâchoire“, adică „la partie du crâne recourbée comme la faux, qui a la forme d'une faux“, după cum sîrb. *vilice*, pl. „Gabel, Beisszange“ (comp. bulg. *vilica* „fourche“) a căptătat prin aceeași metaforă semnificația de „Kinnbacken“ (sg. *vilica* „Kinnlade“), și tot așa alb. *fælkīnē* „Kinnbacken, Kinnlade“ < *falcine a; comp. încă mai jos forma nprov. și glosa vberg. *faux* „ganasa“, precum și sard log. *kavanu* „guancia, ganascia“ alături de *kavana* „roncone“; cît privește *falce*, a cărui semnificație e identică cu vfr. și sp. (v. mai jos), ea se explică ca și lat. *jugum* „joug; mesure de terre“ (tot așa și în vfr. *joug*, germ. *Joch*), sau mlat. *dies* și *diurnalis* „tantum terrae quantum quis per diem uno aratro arare potest“ (comp. fr. *un journal de terre*, germ. *ein Morgen Landes*, etc.), prin aceea că *falcea* trebuia să reprezinte la origine „une fauchée, l'étendue de terre fauchée par le faucheur en un jour“.

Rtr. *fotsch*; it. *falce*; sard log. *falke*; fr. *faux*, vfr. *faus* „mesure de terre“; prov. *faus*, nprov. *falco* „fesse d'animal, croupe“; cat. *fals*; sp. *hoz* „Sichel; Strecke Landes oder Feldes“; port. *foice*.

Der.: dim. *fălcea* (*fălcică*) „patin d'un traîneau; flèche d'un affût; chaque branche de l'armon; bras du battant d'un métier à tisser; mâchoire de la broie (pour le teillage du chan-

vre“; Damé, Term.; Tiktin; Săghinescu, Voc. 53; Ionescu, Cal. gosp. 251; Conv. lit. XX, 1010; nprov. *faucello*; cat. *falsilla*) || *fălcări* (Tiktin) „jouillère du licou“ (comp. *falcarius* „ouvrier qui fabrique des faux“) || *fălcariță* „douleurs dans les mâchoires (surtout chez les petits enfants), tétonos“ || Munții Sucevii *fălcău* (Şez. II, 227) „qui a de fortes mâchoires; vantard“ || bot. *fălcată*, *dorycnium herbaceum* (comp. *falcatus*, -a, -um) || mold. *fălcer* (Tiktin) „faucheur-payé pour chaque „falce“ fauchée“ || *fălcos* „qui a de fortes mâchoires“ || *fălcesc* (Tiktin) „selon la mesure agraire „falce“; *fălcête* (Tiktin) „en comptant avec la „falce“.“

Impr.: rut. *фальча*, „Flächenmass des Ackers“, фальчарь „Bearbeiter einer фальча“; ung. *fálka* (Szinnyei).

547. **Fălcare** (ar.), sb. f. „les familles qui se trouvent sous la dépendance d'un „celnic“ (propriétaire de troupeaux); une partie du troupeau de moutons“ <* FALCARIA,-AM (comp. *falcarius*); înțelesul primitiv trebuie să fi fost „portion de terre fauchée“, de unde „portion en général, partie retranchée“; comp. „*falcidia*, quarta pars“ (CGL. IV, 237 și Isid. V, 15; cf. și fr. *défalquer*; prov. *defalquar*; it. *diffalcare*; sp. *defalcar*; port. *desfalcar*, „déduire dans une évaluation“).

548. **FAMEN** (*samān*), sb. m. „eunuche, châtré“, băn. „impuissant“ (Corresi, Mat. XIX, 12; Hasdeu, Cuv. d. bătr. I, 279; Prav. Gov. 138; Prav. Mat. Bas. col. Buj. 3:6, 379; Letop. I, 44; Lex. Bud.; Tiktin)—*foamen* (Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 462) || megl. *femin* și ar. *ءامن*, *فامن* „de femme, féminin“.

Lat. * *FĒMĪNUS,-A,-UM* <*FEMINA* „femme“; la origine probabil s'a zis *homo feminina*, și apoi cuvîntul din urmă avind înțelesul de adjecțiv a primit terminațiunea adjecțivelor masculine în -us; înțelesul lui * *femīnus* trebuie să fi fost identic cu al lui *femīneus* „féminin, efféminé, tendre, mou, délicat, faible, lâche“; din aceste din urmă accepțiuni s'a putut desvolta ușor aceia de „impuissant—châtré“; cît privește fonetismul, trebuie să ob-

servăm că *famān* e forma normală rezultată din * *feamān* (comp. ar.), iar *famen* e refăcut din pl. *famenti*; în forma *foamen*, a a trecut la *oa* sub influența celor două labiale (cf. *farmec*, *foame*).

Alb. *femere* „weiblich“; prov. *feme*; port. *femeo* || rtr. *femna*; it. *fem(m)ina*; prov. *fem(e)na*; fr. *femme*; sp. *hembra*; port. *femea* < FEMINA.

FAPT } v. *face*.
FĂPTURĂ }

549. **FĂRĂ** (*făr*), prep. „sans, excepté“; conj. „mais, sinon, seulement“ — † *făre* (Ps. Sch. LXVIII, 5; LXXVI, 8; LXXVII, 40); trans. *fänă* (WgJb. IV, 327) || ir. *făr*, megl. *fär(ă)*, *før(ă)* și ar. *fáră* „sans“.

Lat. *FORAS* „dehors“; trecerea lui o la ū e normală, cuvîntul fiind aton (comp. *către*); forma *făre* e datorită analogiei cu alte prepozițiuni terminate în -e, ca *între*, *spre*, etc. (cf. *către*); cît privește pe *fänă*, el pare a fi fost refăcut după *pänă*; schimbarea de înțeles, care s'a produs și într'o parte a domeniului romanic, se explică ușor: „dehors — hors de — en dehors de — hormis — excepté — sans“; înțelesul primitiv s'a mai păstrat în unele locuțiuni, comp. *fără sine* = it. *fuori di sé*; *fără vreme* = it. *fuor di tempo*, sp. *fuera de hora*, etc.

Vegl. *fure*; frl. *f(o)ur*; it. *fuora* (*fuori*); sard log. prov. *foras*; cat. *fora*; sp. *fuera*; port. *fora* || comp. fr. *fors*, *hors* < FORIS.

550. **Afară**, adv. „dehors“ || ir. *(a)fărē*; ar. *af'oară* || <*AFFORAS (=AD-FORAS); forma normală e *af'oară*, care a devenit *afară*, prin deasă ei întrebuită ca aton în frasă (în legătură cu *de: af'oară de mine*) *afară de mine*; comp. *vare* < *voare*, s. *vrea*) || vit. *affuori*; cat. *afora*; sp. *afuera*; port. *afora* (comp. vfr. *afors* „dehors“) || megl. *nafară* și *năfară*, ar. *nafoară* „dehors“.

551. **FARMEC**, sb. n. „sortilège, maléfice, charme, enchantement, attrait“ — vr. mold. băn. *farmăc*; trans. maram. *farmec* (Onișor, Doine 8; Tiplea, P.

pop. 109); *farmăcă* (Tiktin), trans. *farmecă* (Lex. Bud.).

Lat. **PHARMACUM**, „drogue“ < gr. φάρμακον; forma normală *farmăc* a fost înlocuită prin *farmec*, sub influența pl. *farmece*; din acesta din urmă s'a refăcut și fem. *farmecă*; forma *foarmec* a fost refăcută după *formeca* (*farmăca*); cît privește sensul, trebuie să presupunem că în latina balcanică cuvîntul va fi avut și înțelesul de „charme“, de vreme ce-l avea și gr. φάρμακον, „drogue salutaire ou malfaisante, poison, préparation magique, toute opération de magie (chant, formule, etc.)“.

552. **Fermeca**, vb., „charmer, ensorceler, jeter un sort, fasciner“ — vr. băn. *fârmăca*, *fârmeca*; trans. maram. *formăca* (Onișor, Doine 8; Tiplea, P. pop. 109) < ***PHARMACARE**, „administrer un breuvage empoisonné, troubler l'esprit par un breuvage magique“ (comp. gr. φαρμακεύω); forma cu o a rezultat din labialisarea lui ā aton sub influența lui f | *fermecător*, adj. sb. „enchanteur, sorcier“, *fermecătoare*, maram. *formecătoare* (Tiplea, P. pop. 109), „enchanteresse, sorcière“; *fermecătoresc* (Tiktin), „enchanteur, raviissant“; *fermecătorie*, „charme, magie, sortilège“; *fermecătură*, „charme, sort, sorcellerie, magie“ || trans. *informăca* (Onișor, Doine 8) „charmer, ensorceler“.

553. **FAŞE**, sb. f., „lange, maillot, bande(lette)“ || megl. *faşă*; ar. *faše*.

Lat. **FASCIA**, -AM.

Alb. *fašk'e*; rtr. *fascha*; it. *fascia*; sard log. *faska*; fr. *faisse*; prov. *faissa*; cat. port. *faixa* (comp. sp. *faja*).

Der.: dim. *făsuță* (Tiktin) || *făsie* „bande(lette)“; dim. *fășioară*, *fășiuță* (Cihac) || trans. *sfășie* (Lex. Bud.; Barcianu) „tranche, morceau; couche, feuille“ (refăcut după *sfășia*); dim. *sfășiuță* (Lex. Bud.; Barcianu); trans. *sfășios* (Lex. Bud.) „feuilleté“.

554. **Fășa**, vb., „emmailloter, envelopper“ (Marian, Nașt. 434; Tiktin) < **FASCIARE**, „bander, lier, attacher“ || alb. *faškon*; rtr. *fascher*; it. *fasciare*; sard log. *faskare*; fr. *faïsser*; prov. *faissar*; cat. port. *fai.var* (comp. sp. *fajar*).

555. **Înfășa**, vb., „emmailloter, envelopper“ || megl. *anfășari*; ar. *nfășari* || < **IN-FASCIARE** || rtr. *infascher*; it. *infasciare*; vfr. *enfaissier*, „lier avec des bandelettes“; prov. *enfaissar*; port. *enfaixar* || *infășat*, „emmailloté“, dim. (*in)fășătel* (Teodorescu, P. pop. 26, 50, 93, 94; Burada, Dobr. 50, 15; Tocilescu, Mat. 1459); *infășatură* (Costinescu; Polizu; Ivireanul, Did. 154), „emmaillotement; † bande“ (ver. vic. *infășadura*; nprov. *enfeisaduro*; comp. it. *fasciatura*; sard log. *faskadura*; cat. *faixadura*; sp. *fajadura*).

556. **Desfășa**, vb., „démailloter“ || megl. *disfășari*, ar. *disfișari* (Dalametra) || < **DIS-FASCIARE** || friul. *disfasá*; vit. *disfasciare*, ver. parm. *desfasar*, vic. *desfasare*, mant. mir. *dasfasar*, mil. *desfasá*, piem. *desfasé*, mod. *desfaser*, bol. *dsfasar*, sic. *disfašiari*; vfr. *desfessier*, „démailloter“; prov. *desfassar*; cat. *desfaixar* (comp. it. *sfasciare*; sp. *desfajar*) || *desfășatură* (Polizu), „action de démaillöter“.

557. **Sfășia**, vb., „déchirer, lacérer“; trans. „couper, diviser en feuillets, feuilleter“ (Lex. Bud.) < **EX-FASCIARE**, devenit * *sfășa*, de unde, sub influența lui *făsie*, *sfășia* || it. *sfasciare* || *sfășietor*, „déchirant“; *sfășietură*, „déchirement, déchirure“ (comp. it. *sfasciatura*).

558. **Înfășura**, vb., „envelopper“ < **IN-FASCIOLARE**, „envelopper de bandelettes“ || *infășurătură* (Lex. Burd.; Costinescu), „enroulement, enveloppement“.

559. **Desfășura**, vb., „déployer, dérouler“ < **DIS-FASCIOLARE** || *desfășurător* (Cihac), „déployant“; *desfășurătură* (Polizu), „déploiement“.

560. **FĂT**, sb. m., „gars, † garçon, fils; † petit d'un animal“ (Iorga, Doc. Callim. II, 168); trans. „sacristain“ — **FATA**, sb. f., „fille, jeune fille, vierge“ || ir. *feit*, „gars, garçon“, *fete*, „fille“; megl. *fetă* și ar. *feată*, „fille“.

Lat **FĒTUS**, -UM „portée des animaux, petits; enfant“; **FĒTA**, -AM „femme enceinte, femelle pleine, accouchée, ou femelle qui a mis bas“; termeni foarte interesanți păstorești păstrați și în alte domenii românești unde păstoritul formează sau forma ocupăriunea de căpetenie a populației; schim-

barea de înțeles dela „petit d'un animal“ la „garçon, fille“, produsă în limba noastră dovedește rolul important pe care l-a avut odinioară păstoritul la Români.

Friul. *fede*, Erto, Ampezzo *feda*, Fassa *feida*; com. Bormio, Valtellina *feda*, Valsoana *fe*, piem. *fea*, pretutindeni cu însemnarea de „*brebis*“, abr. *fetę* „tempo, atto del far le ova“; sard. log. *fedu*, „prole“; val. *fueje*, „*brebis*“; prov. *feda*, „*brebis*; nouvelle accouchée“ || comp. march. *fetō*, „ragazzo“ (Z. rom. Ph. XXVIII, 485); fr. *faon*, vfr. *feon*, „petit d'un animal“; nprov. *fedoun*, „agneau; jeune poulain ou pouliche; animal ou jeune homme novice“ <*feto nem; march. *fetačjo*, „ragazzo“, abr. *fetazzę*, „spregiat, di fanciullo, e anche di animale; piccolo, stento, che vien su debole e malsano“, sic. *fitigju*, „figlio adottivo, nipote“.

Der.: dim. *fetică*, bot. „valerianella olitoria“; *fetiță*, ar. *fitiță*; † *fetișor* (Dosoștei, V. Sf., v. WgJb. V, 85), *fetișoară*; megl. *fitișarcă*; megl. *fetișcă*; *fetișcană*: *fătuț* (Laurian-Massim), *fătuță* (Tiktin; Lex. Bud.; Doine, 54; Marian, Nunta 146; Sârb. II, 82; Iorga, Studii XII, 248), ar. *fituță*; *fătuică* (Tiktin); băn. *fetelușă*; mold. *fatnegea* (Stamati, Poesii 249; Săghinescu, Voc. 53), băn. *fatnițea*, mold. *fatnegică* (Tiktin; Săghinescu, Voc. 53), băn. *fetni-*
guță și *ficiñiguță* || augm. cu nuanță peiorativă *fătoi*; trans. *fătoc* (Tiktin); băn. *fătosină* și *fătăloaneă* || col. băn. *fetșet*, *fetșiș* și *fetșamă*; ar. *fitaryío* (Dalametra) || *fătălău*, *feteleu*, *fitileu* (Viciu, Glos. 43), trans. *feteloi*, *fetelușcă* și *fătărău* (WgJb. VIII, 82), Sălagiu, Oșani *fittincău* (Trubuna 1890, 350; BSF. II, 81), ar. *fiteaiu* (Dalametra), „efféminé, homme qui se plaît dans la société des jeunes filles; hermaphrodite“ || *fetie*, „le temps passé comme jeune fille; l'époque entre l'adolescence et le mariage; hymen“ (Polizu); „virginité“ (Tiktin), † *fătie* (Coresi, Tetr. Luca II, 36), „virginité“ || *fetesc* (Lex. Bud.; Polizu), megl. *fitesc*, ar. *fitescu*, „de jeune fille“; *fetește* (Lex. Bud.; Novacovici, Folclor. 24; Corcea, Bal. 56), „en jeune fille, comme une jeune fille“ || *feti*, „passer le temps comme jeune fille, vivre en jeune fille“; *fe-*

tit (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 31), *fetiș* (Tiktin), „le temps passé comme jeune fille. l'époque entre l'adolescence et le mariage“.

Impr.: ung. *fataró*, *pataró* (Szinnyei).

561. **Fecior** (*ficiar*), sb. m. „fils, garçon, jeune homme; domestique; † enfant“ — **Fecioară** (*ficioară*), sb. f. „vierge, pucelle“; adj., „virginale“ || ir. *fetšor*, „fils, garçon“, *fetšore*, „vierge“; megl. ar. *ficior*, „fils, garçon“ || < *FETIOLUS, -UM și *FETIOLA, -AM || dim. *feciorel*, megl. *ficiurel*, *feciorea*; ar. *ficiuric*, *feciorică*, bot. „herniaria glabra“; *fecioraș*; *fecioruț* (Tiktin); *fecioriță*; ar. *ficiurac*; ar. *ficiurangu* (Dalametra) || *feciorandru* (Tiktin; Reteganul, Pov. ard. I, 15, 37), „garçon un peu plus âgé“ || col. *feciorime*; ar. *ficiurame*; megl. *ficiurēmi* || *feciorie*, „virginité, pucelage; chasteté; jeunesse, adolescence“ || ar. *ficiureată*, „jeunesse, adolescence“ || *feciorariță* (Polizu), „fille de mauvaise vie“ || *fecioresc*, „virginal, juvénile“, ar. *ficiurescu*, „enfantin, juvénile“; *fecioreste*, „comme un garçon; comme une jeune fille, virginalement“ || *feciorelnic*, „virginal“ || *feciori*, „passer le temps de l'adolescence, vivre en garçon“ || *desfeciori* (Biblia 1688, Regi I, 15, 33; Tiktin), „déflorer; priver qqn de ses enfants“.

Impr.: bulg. фичуръ, „domestique, aide du fromager“, фичоръ, „sorte de danse populaire“; ung. *ficsór*, *ficsúr* > *ficsóros* (Szinnyei).

562. **Făta**, „mettre bas, agneler, vêler“ || megl. *fitari*; ar. *fitare* || < FETARE „pondre“ || Arbedo *faá*, „figliare (delle bestie“, Boll. Svizz. XVII, 108), friul. *fedá*, „figliare (delle pecore“; piem. *fe*, „figliare“, bol. *fdar*, Urbino *fte*, „far le uova“, march. *fetă*, „figliare (della vacca“, Z. rom. Ph. XXVIII, 485), abr. *fetă* și sic. *fitari*, „far l'uovo“; sard. log. *fedare*, „figliare“ || *fătat*, „action de mettre bas, mise bas, part, moment où la femelle met bas“; *fătăoare*, adj. sb. „portière (brebis, vache), endroit où la femelle met bas“ (Tocilescu, Mat. 186), „partie génitale de la vache“ (Damé, Term.), ar. *fităoare*, adj. „portière“; *fătătură*, „portée“ (Tiktin), fig. „conception, invention“ (Cantemir, Hron.)

563. **Fătăciune**, sb. f. „partie génitale de la vache; endroit où les femelles mettent bas; † mise bas, agnelage; † production de la terre“ (Tiktin; Iorga, Studii V, 202; Damé, Term.; Bibl. Fam. I, 396; Bucovina) — † *fătăcenă* (grafie eronată pentru *fătăcină*) „endroit où les femelles mettent bas“ (Tiktin) < *FĒ-TATIO,-IONEM; asupra schimbării de sufix întimplat în forma *fătăcină*, v. *mortăciune*.

564. **Fital'ū** (ar.), sb. n. „époque, endroit où les femelles mettent bas“ < FĒ-TALIA „fêtes de la naissance“, devenit **fetal'e* de unde sg. refăcut **fetal'u*, *fital'ū* || comp. sard log. *fedale* „della stessa età“ < *FETALEM.

565. **FATĀ**, sb. f. „1° face, visage, figure; 2° † personne; 3° aspect, apparence; 4° teint(e), couleur; 5° endroit, côté, façade, page; 6° surface; 7° nappe; 8° taie, housse“ || ir. *fāṭe* și megl. *fāṭā* „face, visage“; ar. *fāṭā* „face, visage, image, portrait, surface“.

Lat. FACIA,-AM (=cl. FACIES).

Alb. *fak'e*; rtr. *fatscha*; it. *faccia*; fr. *face*; prov. *fassa*; cat. *fas*; sp. *haz*; port. *face*.

Der.: dim. *fēfișoară* || trans. *fățoiae* (Viciu, Glos. 42) „nappe“ || *fățarie* „dissimulation, hypocrisie; † partialité“; † *fățari* „être partial, favoriser“, † *a se fățari* „dissimuler, feindre, être hypocrite“; † *fățare* (Tiktin; Gaster; Dosoftei, Ps. vers. 12, 236) „hypocrisie“; *fățarnic* „hypocrite“ (comp. pentru înțeles vsp. *hazañero* „Schmeichler“); *fățarnicie* „hypocrisie“; † *fățärnicește* (Gaster; Prav. Mat. Bas. 16) „en hypocrite“; † *fățärnici* (Biblia 1688, Epist. Pav. Galat. II, 13) „dissimuler“ || † *nefățăra* (Cod. Vor.) „être impartial, ne pas simuler“ || *fătiș* „en face, ouvertement; † présent“ (Paliia, Exod. XXII, 15) || *feti* (Polizu) „teindre, farcir, badigeonner“; *fetit* (Encicl.) „équarrissage (d'un tronc d'arbre), ravalement“ || *fățui* „rendre uni, aplani, raboter, équarrir, polir, étendre un enduit, crépir; ravalier“; *fățuitură*, *fățuială* „raboutage, polissage, ravalement“; *fățuitoare* „taloches (du maçon)“ || † *fătișa* (Biblia 1688, Pilde Sol. XX, 9), *infătișa*, mold. *infătoșa*, ar. *nfatișare* „présenter, représenter“; *infăti-*

șare, mold. *infățoșare* „action de présenter, représentation; apparence, aspect“; † *fătișat* (Mag. ist. I, 127; II, 200; Iorga, An. Acad. XXI, 208; Studii X, 147, 148) „manifeste, pris sur le fait“ || *infăta* „changer les draps, les taies d'oreillers“ || *desfăta* „dégarnir un lit, enlever les taies d'oreillers; étaler les marchandises“ (Sevastos, Nunta 130, 131) || *răsfăta* „mignarder, mignoter, dorloter“; *răsfăt* „mignardise“ (comp. pentru înțeles it. *sfacciato* „frech, unverschämt, vermessien, arrogant“, vsp. *hazañar* „sich zieren, zimperlich thun“).

566. **Fățare**, sb. f. „aire où l'on bat le blé“ — *fățar* (Teodorescu, P. pop. 146), resultat prin schimbare de sufix < *FACIARIA,-AM, dintr'un adj. *FACIARIUS,-A,-UM.

567. **FAŪĀ** (ar.), sb. f. „haricot“.
Lat. FABA,-AM.

Vegl. *fua*; rtr. *feva*; it. *favu*; sard log. *fa*; fr. *fève*; prov. *fava*; cat. *faba*; sp. *haba*; port. *fava*.

568. **Desfăca**, vb. „égrener (le maïs, le blé, etc.)“ < *DİŞFABİCARE [Candrea, BSF. I, 41] || Lucca *sfavikare* „sventolare, detto del grano“ (St. rom. I, 53).

569. **FAUR**, sb. m. „forgeron“ || ir. *fāwru*; ar. *favru*, *favur* „forgeron; orfèvre“.

Lat. FABER,-BRUM „ouvrier, artisan“, și cu înțelesul de „serrurier, forgeron“.

Rtr. *faver*; it. *fabbro*; sard log. *frau*; fr. *fèvre*; prov. *fabre*; vsp. *fabro*.

Der.: dim. *făurel* (Voronca, Dat. cred. 752) || trans. *făuriță* (Tiktin; Reteganul, Bibl. pop. 42) „femme de forgeron“ || *făurar*, ir. *faurār* „forgeron“ (nprov. *faurie*); *făurărie* „forge“ (vvic. *fravaría* „arte del fabbro“; prov. *fabricaria*); *făurări* (Tiktin) „forger“; trans. *făurărit* (Reteganul, Bibl. pop. 53) „métier de forgeron“ || *făurie* (Lex. Bud.; Molnar, Gram. 66; Jipescu, Opinc. 80) „forge“ (prov. *fauria*) || *făuriște* (Tiktin; Bobb; Reteganul, Pov. pop. 31; Novacovici, Folclor. 176) „forge“.

570. **Făuri**, vb. „forger“ < FABRIRE; influențat în fonetism de *faur*, altfel ar fi trebuit să avem *fări* | *făurit* „action de forger“.

571. **Fereca**, vb. „ferrer, garnir de fer, revêtir de fer; relier avec du fer; enchaîner, garrotter; attacher, lier; rhabiller (une meule)“ || megl. *făricari* „ferrer (un cheval)“ || <**FABRİCARE** „façonner, travailler, forger, inventer“; forma normală *făureca <*făreca* (cf. megl. și formele vr. de mai jos), prin reducerea regulată a lui *ăñ* (*āo*) aton la *ă* (v. *lălătoare*), a devenit mai tirziu prin asimilațiune *fereca*; în megl. formele cu accentul pe temă, *fărīc*, etc., au fost refăcute după acelea cu accentul pe terminațiune, *făricat*, etc. [Crețu, Rev. ist. arch. VI, 88] || alb. *far-kōn*; rtr. *favergiar*; it. *fabbricare*; sard log. *fraigare*; fr. *forger*; prov. *fabregar*; sp. *fraguar*; port. *fragoar* || † *fărecare* (Cod. Vor.) „ruse, artifice, piège“; † *fărecat*, *fărăcat* (Ps. Sch. LXVII, 7; LXVIII, 34; LXXXVIII, 11; LXXXIX, 12; CI, 21; CIV, 13), adj. sb. „enchaîné, prisonnier“; *ferecătūră* (Dosoftei, Ps. vers. 313, 401; An. Car.; Tocilescu, Mat. 599; Tiktin) „ferrure, garniture de fer“, trans. „grains moulus gros“ (Lex. Bud.; Rev. cr.-lit. IV, 143; comp. it. *fabbricatura*) || *infereca* (Tiktin; Polizu; Marian, Sârb. II, 232) „ferrer, garnir de fer“ || *desfereca*, ôter les bandes de fer, déferrer“.

572. **Ferecat**, sb. n. „action de ferrer, ferrement, etc.“ <**FABRİCATUS,-UM** „travail; moyen“.

573. † **Ferecător**, sb. m. „ferreur, etc.“ (An. Car.) <***FABRİCATORIUS,-UM**, din adj. **FABRİCATORIUS**, -A, -UM „qui produit, producteur, créateur“.

574. **FĂURAR**, sb. m. „février“ — *faur*. Lat. **FĒBRARIUS,-UM** (= clas. **FEBRARIUS**); forma *faur* s'a născut prin confuziune cu *faur* „forgeron“, identificindu-se *făurar* „février“ cu *făurar* „forgeron“.

Rtr. *favrer*; it. *febbraio*; sard log. *frearžu*; fr. *février*; prov. *feurier*; cat. *febrer*; sp. *febrero*; port. *fevereiro* (comp. alb. *fl'ur, fruer*) || ar. *flivar* (Dalametra) e împrumutat din greac. φεβράριος.

FECIÖARĂ } v. *făt*.
FECIOR }

575. **FEMEIE**, sb. f. „femme, épouse,

† les gens d'une maison, famille“ — dial. răspîndit *fămeie*, *fomeie*, *fumeie* || megl. *fămēl'ă*, *fumēl'ă* și ar. *fumeal'e* „famille, enfants“.

Lat. **FAMILIA,-AM**; în formele *fomeie*, *fumeie*, vocala atonă *ă* a fost alterată sub influența labialei precedente și a celei următoare; înțelesul actual de „femme“, care apare cu deosebire din a doua jumătate a veacului al XVII-lea, se explică ușor din acela de „famille“, adică „la femme et les enfants“, de unde, prin restrîngerea înțelesului, s'a aplicat termenul numai la „femme“ sau chiar numai la „enfants“, cum s'a întimplat în ar.

Alb. *famil'* „Familie, Kind, Wickelkind“; friul. *fameje*; ven. *vic. famēga*, pad. ver. *mant. cremon. mil. bol. Urbino fameja*, abr. *famejje*.

Der.: dim. *femeiușcă*, și „femelle (chez les animaux)“; *femeiuță* (Cihac.: Epure, P. pop. 72) || col. *femeiet* (Jipescu, Opinc. 65) || *femeiesc* „de femme, féminin“; *femeiește* „en femme, comme les femmes“ || *femeietic* „efféminé“ || † *femeiat* „habens familiam“ (An. Car.); ar. *fumiilit* „qui a une famille, des enfants“ || † *infemeiat* (Dosoftei, Ps. vers. 395) „qui a une famille“, † *infămeiat* (Coreși, Tetr. Mat. XXIV, 19) „qui allaite“, ar. *nfumiil'are* „avoir des enfants“, ar. *nfumiil'at* „qui a des enfants“.

576. **FEREASTRĂ** (*fereastă*), sb. f. „fenêtre“ || ar. *fireastă*.

Lat. ***FĒRĒSTRA,-AM** (cf. FRESTRA CGL. V, 23, 70, 105, care poate fi însă alterat din arhaicul **FESTRA**, deseori atestat; comp. Schuchardt, Voc. I, 28); clasicul **FĒNĒSTRA** ar fi devenit normal *feniestra* >*feiastră*.

Comp. alb. *fneštrę*; rtr. *fnestra*; it. *finestra*; fr. *fenêtre*; prov. *fenestra*; cat. *finestra*; vsp. *hiniestra*; port. *fresta* <**FENESTRA**.

Der.: dim. *ferestrue*; *ferest(r)uică*; *ferest(r)uță* (Lex. Bud.; Costinescu: Reteganul, Pov. pop. 69; Bota, Pov. 111; Tiplea, P. pop. 109; comp. vit. *finestruza*).

FERECA, v. *faur*.

577. **FERICĂ**, sb. f. „fougère: filipendule“ — *ferece*, *ferice*, *feregă*, *ferigă*; Prahova, Vrancea *feligă* || ar. *feerică*.

Lat. **FILIX**, -LICEM, devenit normal *ferece* (*ferice*), din al cărui pl. *fereci* (*ferici*) s'a refăcut sg. *ferecă* (*ferică*); schimbarea lui *c* în *g* și a lui *r* în *l* din formele *feregă*, *feligă*, rămîne ne-explicată; s'ar putea însă, cît privește schimbarea lui *r* în *l* în această din urmă formă, ca în derivatul *ferigar* să se fi disimilat primul *r*, de unde *feligar, și din acesta să se fi refăcut apoi *feligă*.

Rtr. *felisch*; it. *felce*; sard log. *filige*; prov. *feuze*.

Der.: dim. *ferecuță*, *fereguță*, ar. *firi-cuță*; *ferigea*, *firigea* „filipendule”; băn. *fetegeuie*.

578. **Feregă** (*ferigař*), sb. n. băn. „fougeraie, lieu où croît de la fougère“ < ***FILICARIUM**, cu aceiaș trecere ne-explicată a lui *c* la *g* ca în *ferigă* || comp. fr. *fougère*; cat. *falguera*; sp. *heleguera*; port. *felegueira* < ***FILI-CARIA**.

579. **FERICE**, adj. „heureux“; sb. f. „bonheur“.

Lat. **FĒLIX**, -ICEM.

Der.: † *fericie* (Tiktin; Letop. I, 261, 418) „bonheur, béatitude“ || *ferici* „rendre heureux; estimer heureux, féliciter“; *fericire* „bonheur, béatitude“; *fericit* „heureux, bienheureux“ || † *fericință* (Dosoftei, V. Sf., v. WgJb. V, 83; Ps. vers. 11; Cantemir, Div. lum. 131) „bonheur“; *neferici* „rendre malheureux“; *nefericire* „malheur“; *nefericit* „malheureux“.

580. **Ferica** (vr. băn.), vb. „estimer heureux; féliciter, béatifier“—vr. trans. *fereca* (Tiktin; Viciu, Glos. 42) < ***FĒ-LICARE** „rendre heureux“ (comp. IN-FELICARE „rendre malheureux“); *fereca* a rezultat normal din formele cu ī neaccentuat † *fericat*, † *ferecat* (Tiktin; Coresi, Ps. II, 13; Ps. Sch., Coresi, Ps. XXXII, 12; LXIV, 5; CXVIII, 2) „heureux, bienheureux“ || † *ferecătură* (Coresi, Ev. inv. 237), † *fericăciune* (Tiktin; Cat. calv. 41; An. Car.), † *ferecăciune* (Coresi, Ev. inv. 201) „béatitude, bonheur“; *inferica* (Ps. Sch., Coresi, Ps. CXXIV, 4) „faire du bien, rendre heureux“.

581. **FI**, vb. „être“ || ir. *ft*; megl. *iri*; ar. *h'ire*, *h'iari* (Dalametra).

Lat. **FIERI**, „être fait, se faire, avoir lieu“, cu trecerea timpurie la verbele active de conj. a IV-a; tot timpurie trebue să fie funcțiunea lui ca auxiliar, alături de esse, cum arată formele românice de mai jos și întrebunțarea deja în latină a lui *fiat* cu înțelesul de „soit“ (Plaut).

Dalm. *fir*; vven. *fir*, vlobm. *fir*, vgen. *fi(r)*.

Der.: *fire* „nature, caractère, contenance; menstruation“ (Tiktin), ar *h'ire* „nature, caractère“; *de-(a)-firea*, † *de-a-firelea* (Dosoftei, V. Sf. 22, 26 Nov.) „éminent, distingué, fort“ || *ființă* „être“; † *ființesc* (Tiktin) „naturel“; † *ființește* (Tiktin) „réellement“; † *ființare* (Tiktin) „présence“ || *înființa* „créer, fonder“; *înființare* „création, fondation“; *desființa* „supprimer, abolir“; *desființare* „suppression, abolition“; toate formațiuni nouă || *neființă* „non existence, néant“ || *firesc* „naturel“; *firește* „naturellement“; *nefiresc* „contre nature, surnaturel“ || *fi-ratic* (WgJb. IV, 327) „dégourdi“ || *hires* (ires, v. Tiktin) n'are nimic a face cu *fire*, cie ung. *hires* „berühmt, bekannt“; *fiecare*, *fieșcare*, *fi(e)ștecare*, *fieșteșcare*, *fiteșcare*, † *fietecare* „chaque, chacun“ (v. care); *fiecine*, *fieșcine*, *fieștecine*, † *fietecine* „chacun“; *iece*, *fieșece*, *fieșce*, † *fietece* (Iorga, Studii IV, 54) „chaque, quoi que ce soit“; *fie-cind*, † *fiește-cind* (Iorga, Studii IV, 111) „n'importe quand“; *fie-cum*, *fieș-cum*, † *fiete-cum* „n'importe comment“; *fie-unde*, † *fiește-unde* (Iorga, Studii IV, 111) „où que ce soit“; *fiind că* „parce que, car“.

582. **FIARĂ**, sb. f. „bête sauvage, fauve“.

Lat. **FĒRA**, -AM.

It. *fiera*; sard log. *fera*; prov. cat. *fera*; sp. *fiera*; port. *fera*.

Der.: † *fieratec*, † *heratic* (Tiktin) „sauvagerie, férocité“.

583. **FIER**, sb. n. „fer“; *fiare*, pl. „fers, menottes, chaînes“ || ir. *fl'er*, pl. *fl'ere*; megl. *ter*, pl. *tară*; ar. *h'er*, pl. *h'are*.

Lat. **FĒRRUM**.

Vegl. *fjar*; rtr. *fier*; it. *ferro*; sard log. *ferru*; fr. prov. *fer*; cat. *ferro*; sp. *hierro*; port. *ferro*.

Der.: Vilcea, Romanați *fierotenii*,

pl. „ferraille, vieux fers“ | *infiera* „errer, garnir de fer; marquer au fer rouge, stigmatiser, flétrir“ (vit. *inferrare*; fr. *enferrer*; prov. *enferrar*; comp. it. sard log. *ferrare*; fr. *ferrer*; prov. cat. *ferrar*; sp. *herrar*; port. *ferrar*); *infierătură* (Lex. Bud.) „marque imprimée avec un fer chaud, flétrissure“ (fr. *enferrure*; comp. sard log. prov. cat. *ferradura*; sp. *herradura*; port. *ferradura*) | † *inheri* (Iorga, Studii VII, 306) „marquer au fer chaud“.

584. **Fierar**, sb. m. „ferronnier, forgeron“ || megl. *terar*; ar. *h'irar* || <**FERRARIUS**, -UM, în fonetism influențat de *fier* || rtr. *farrer*; it. *ferraio*; vfr. prov. *ferrier*; cat. *ferrer*; sp. *herrero*; port. *ferreiro* || dim. *fierărăș* (Sebastos, Nunta 300) || *fierăriță* (Sebastos, ibid.) „ferronnière“ | *fierărie* „ferronnerie; ferraille“ (vit. *ferreria*, abr. *ferrarije*; cat. *ferreria*; sp. *herrería*; port. *ferraria*) || *fierărit* (Barcianu) „ferraille“.

585. **Fierătaie** (Romanați, Muscel), sb. f. pl. „ferraille, vieux fers“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 31) <***FERRATALIA** din adj. **FERRATUS**, -A-UM „de fer, ferré“ || prov. *ferratalha* (comp. fr. *ferraille* care să ar putea să fie contras din *ferreaille).

586. **FIERBE**, vb. „bouillir; cuire; fermenter“ — vr. băn. pf. *fiers*, † pf. *fierbu* (Coresi, Ps. CIV, 30) || megl. *terbiri* (pf. *terș*, part. *tert*); ar. *h'arbire* (pf. *h'erș*, part. *h'ertu*).

Lat. **FÉRBÈRE**, Densusianu, Hist. I. r. I, 103 (= clas. **FERVERE**).

It. *fervere*; sp. *hervir*; port. *ferver*. Der.: *fierbere* „bouillonnement, cuisson, fermentation; agitation, trouble“; *fiert* „bouilli, cuit, échaudé“, sb. „cuisson“, ar. *h'ertu* „bouilli, cuit; faible, maladif“; *fierbător*, adj. sb. „cuisant, cuiseur“, *herbătoare* † „chaudière“ (Dosoștei, Ps. vers. 210), „partie du chalet de fromager où l'on fait bouillir le lait“ (Jipescu, Opinc. 48, Răurile, 258; Săcele); *fierbătură* (Costinescu; Polizu) „cuisson“ | Mehedinți *fertoň* „mûr, âgé“ | băn. *fiertoare* „tourbillon d'eau“ | *fieritură*, ar. *h'irtură* (Papahagi, Mat. 621) „cuisson; met cuit“ | *fierburiu* (Lex. Bud.; Polizu), ar. *h'erburiu* (Dalametra) „qui bout facilement, qu'on peut faire cuire facile-

lement“ | † *fierbăza* (Tiktin), † *inherbăza* (Dosoștei, V. Sf. 28 Apr.), † *invierbăza* (ibid. 8 Mai) „bouillonner“ (formațiune analogică după *undeza*); † *inherbăzat* (Tiktin) „échauffé“ | băn. *profierbe* „cuire de nouveau“ || ar. *pri-h'arbiri* (Dalametra) „faire cuire de nouveau, cuire trop“.

587. **Fierbinte** (*ferbinte*), adj. „brûlant, chaud, fervent“; adv. „chaudement, avec ardeur“ <**FÉRVENS**, -ÉNTEM, influențat în fonetism de *fierbe*, normal ar fi trebuit să avem *ferbinte* || friul. *ferbint*; sp. *herviente* || dim. *ferbincior* (Iarnik-Bîrseanu, Doine 202; Creangă, Scieri II, 16; Barcianu) || *fierbințeală*, † *fierbințeală*, *infierbințeală* „échauffement, ferveur, ardeur“ || † *fierbinta* (Biblia 1688, Iov XIII, 27), *infierbinta*, trans. *infierbinți* (Doine 200) „échaufffer“ (sp. *herventar*); *infierbintare* „échauffement, ardeur“; *infierbintător* (Cihac; Barcianu) „échauffant“, † *herbintătoare* (Biblia 1688, Regi III, 7, 39) „poêle, marmite“; *infierbintătură* (Cihac; Barcianu) „échauffement“.

588. **FIERE**, sb. f. „fiel, bile“; bot. „lixium martagon“ || ar. *h'are*.

Lat. * **FÉLE** (= clas. **FEL**).

Rtr. *feil*; it. *fiele*; sard log. *fele*; fr. *fiel*; prov. cat. *fel*; sp. *hiel*; port. *fel*.

FIERTURĂ, v. *fierbe*.

FIICĂ, v. *fiu*.

FIINDCĂ } v. *fi*.
FIINȚĂ } v. *fiu*.

FIN } v. *fiu*.
FINĂ }

589. **FIN**, sb. n. „foin“ || ir. *fir*.

Lat. **FÉNUM**.

Vegl. *fin*; rtr. *fain*; it. *fieno*; sard log. *fenu*; fr. *foin*; prov. *fen*; cat. *fe*; sp. *heno*; port. *feno*.

Der.: *finos* (Polizu) „riche en foin“ || *finarie* „lieu où l'on serre le foin, fénile“ (vfr. *fenerie* „grenier à foin“).

590. **Fînaț**, sb. n. „pré, prairie, coteau à foin“ — munt. *fineață*, sb. f.; † *fînet*, † *feneaț* (Iorga, Studii VI, 27, 401) <***FÉ-**

NACIUM || cat. *fenás* || Anjou *fenasse* < *FENACIA,-AM (A. Verrier et R. Onillon, Gloss. des patois de l'Anjou) || dim. *fínáciōr* (Marian, Ornit. I, 58).

591. **Afina**, vb. „faner, raréfier, rendre moins épais, rendre meuble (en parl. de la terre), ameublir“.

Lat. *AFFENARE.

It. *affienare* „pascere di fieno, dare il fieno“; sard log. *affenare* „morir di fieno“; vfr. Anjou *affener* || comp. it. *affienire* „venir su stentato e sottile, come il fieno, dicesi delle biade e dell'erbe“; fr. *faner*; prov. *fenar*; nprov. *enfená*.

Der.: *afinat* „raréfié, rendu moins épais, meuble (en parl. de la terre“).

592. **FÎNTÎNĂ**, sb. f. „fontaine, puits, source“ || ir. *fántārē*; megl. *fántonă*; ar. *fintinā*.

Lat. FONTANA,-AM; trecerea lui -un- la -in- din prima silabă se explică prin pozițunea atonă a silabei (cf. Candrea BSF. I, 28).

Rtr. *funtauna*; it. *fontana*; sard log. *suntana*; fr. *fontaine*; prov. cat. *fontana*; vsp. *hontana*.

Der.: dim. *fintinītă* (Iarnik-Bîrsean, Doine 324, 378; Sevastos, Cint. 251; Șez. I, 270; Gorovei, Cimil. 183; Vasiliu, Cint. 107); *fintinuță și fintinioară* (Lex. Bud.; Hodoș, P. pop. 77); *fintinea* (Lex. Bud.; Hodoș, P. pop. 206; Sevastos, Cint. 79; Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 31; Vasiliu, Cint. 126), ar. *fintineaūă* (it. cat. *fontanella*; vfr. *fontenele*; prov. *fontanelă*); ar. *findinică* (Dalametra); ar. *fintinice* || *fintinar* „fontainier“ (it. *fontanaio*; fr. *fontainier*; prov. *fontanier*; cat. *fontaner*).

593. **FIOR**, sb. m. „frisson“ || ar. *h'avră* „fièvre“.

Lat. FÊBRIS,-EM, cu schimbare de declinațiune; normal ar fi trebuit să avem **fieur(e)*, dar schimbarea de accent și înlocuirea lui *u* cu *o* se explică prin influența derivatului *fios* (v. mai jos).

Rtr. *feivra*; it. *febbre*, bol. *fvira*, mod. *fevra*, parm. *piac. freva*, Versilia *febbra*; sard *freba*; fr. *fièvre*; prov. *febre*; cat. *febra*; vsp. *hiebre*; port. *febre*.

Der.: *infiora* „donner le frisson“

(fr. *enfiévrer*; nprov. *enfebrá*; comp. nprov. *afebrá*) || *infiorare* „action d'épouvanter, épouvanter, frisson“; *infiorător* „épouvantable“.

594. **Fios**, qui donne le frisson, effrayant, terrifiant || ar. *h'ivros* „qui a la fièvre“ || < *FEBROSUS, devenit *feuros și, prin asimilarea lui *u* cu *o*, *feiros || vit. *febroso* „fieberkrank, feberhaft“, bol. *fiorous*, mod. mant. *fevros* „febricoso“; sard log. *frebbosu* „febricitante“; fr. *fiévreux*; prov. cat. *febros*; port. *febroso*.

595. **Hîvrire** (*h'uvrire*, *h'ivreare*), ar. vb. „atteindre de fièvre“, refl. „avoir la fièvre“ < FEBRÍRE || comp. nprov. *afebri*.

596. **FIR**, sb. n. „fil“ || megl. *ir*; ar. *h'ir*. Lat. *FILUM*.

Alb. *fil*; rtr. *fil*; it. *filo*; sard *filu*; fr. prov. cat. *fil*; sp. *hilo*; port. *fio*.

Der.: *firişor*; bot. *fırışor* „poa annua“; *fircel* (rtr. *flischē*; sic. *filicedđu*; sard camp. *filižedđu*), bot. *firicea* „poa annua“; *fırut* (Reteganul, Pov. pop. 112; Hodoș, P. pop. 37; Șez. VII, 127; it. *filuzzo*), bot. *fırută* „poa annua“ (p. *trivialis*, p. *pratensis*); ar. *h'iric* (Dalametra); bot. *firicică* „filago germanica“ || *firos* „filiforme, filamenteux“ (it. *filoso*; prov. *filos*; sp. *hiloso*) || *firui* (Daul, Col. 69; Frîncu-Candrea, Munții apus. 192) „filer“ || *prefira* „faire passer entre ses doigts, examiner“, a se *prefira* „aller à la file, se succéder“.

597. **Înfira**, vb. „enfiler une aiguille“ < IN-FILARE || it. sard *infilare*; fr. *enfiler*; nprov. *enfilá*; cat. *enfilar*; sp. *enhillar*; port. *enfiar*.

598. **Desfira**, vb. „effiler“ < DÍS-FÍLARE (comp. exfila(re) (it. *sfilare*), vic. *desfilare*, mant. *dasfilar*, cremon. *desfilá*, piem. *desfilé*, bol. *dsfilar*, mod. *desfiler*, parm. *desfilar*, piac. *dasfilá*; sard log. *disfilar*; prov. cat. *desfilar*; sp. *deshilar* || *răsfira* (prin înlocuirea prefixului *des-* cu *răs-*, cum se întimplă și în alte cazuri) „étaler, épapiller“.

599. **FIU**, sb. m. „fils“ — **FIE**, sb. f. „fille“ || ir. *fil'*; megl. *il'ū*; ar. *h'il'ū* — ir. *fil'ē*; megl. *il'ā*; ar. *h'il'ā*.

Lat. *FÍLIUS,-UM*; *FÍLIA,-AM*.

Vegl. *fel'*; rtr. *figl, figlia*; it. *figlio, figlia*; sard log. *fizu, fizà*; fr. *fils, fille*; prov. *filh, filha*; cat. *fill, filla*; sp. *hijo, hija*; port. *filho, filha*.

Der.: *fiucă* „fille“; dim. *fiuț* (Reteaganul, Pov. ard. III, 53; Marian, Sârb. I, 18; Alexici, Lit. pop. 92; Tocilescu, Mat. 1284, etc.); *fiuleț* (Teodorescu, P. pop. 18; WgJb. VII, 83, etc.); *fiușor* (Marian, Leg. 200; Voronca, Dat. cred. 979, etc.); trans. *h'icuț* (Iarnik-Birsean, Doine, 100, refăcut după următorul); *ficuță; ficuliță* (Marian, Nunta 246; Burada, Căl. Dobr. 131); *ficuleană* (Teodorescu, P. pop. 661; Pompiliu, Bal. 47) || *fiesc* „filial“ || *infia, ț infii* (Glos. ms. 312) „adopter“ (comp. vfr. *fillier*; sard log. *affizare*; prov. *afilhar*; cat. *afillar*; sp. *ahijar*).

600. **Fiastru**, sb. m. „beau-fils (fils d'un autre lit“) — **Fiastră**, sb. f. „belle fille (fille d'un autre lit“) || ar. *h'il'astru*.

Lat. **FILIASTER**, -TRUM „beau-fils, gendre“; **FILIASTRA**, -AM „belle fille, bru“.

Rtr. *figliaster, figliastra*; it. *figliastro, figliastra*; sard log. *fizastru, fizastru*; vfr. *fillastre*; prov. *filhastre, filhastra*; cat. *fillastre*; sp. *hijastro, hijastra*; port. *filhastro*.

601. **Fin**, sb. m. „filleul“ — *fin* (Cuv. d. bâtr. I, 387, 388) — **Fină**, sb. f. „filleule“ || ar. *h'il'in, h'il'ină* || < ***FILIANUS**, -UM, ***FILIANA**, -AM || Alb. *fijan* „Täufing“; dalm. (croat) *pil'un* (cf. Bartoli, Das. Dalm. I, 284); sen. cors. *figliano* „figliuccio“, vpis. *figliana* (Arch. gl. X, 410) || dim. *finișor, finisoară* (Jipescu, Opinc. 29, 63, 112; Marian, Nașt. 167; Șez. VII, 6; Gr. n. I, 51, etc.); *finuț, finuță* (Marian, Nașt. 167; Leg. 119; Sârb. I, 13; Sevastos, Nunta 336; Voronca, Dat. cred. 596); *finuc, finucă* (Damé; Marian, Nașt. 167); *hinuleț și hinic* (Jipescu, Opinc. 22, 37, 147); *finicel* (Teodorescu, P. pop. 147), *finicea* (ibid. 154, 156; Burada, Căl. Dobr. 32, 35) || *finie* (Damé; Tocilescu, Mat. 60) „affinité qui existe entre les parrains et le filleul“.

Impr.: rut. *փնի* „Taufkind des Taufpathen“; филипа, фина „Tauftochter, Taufkind“.

602. **FIULARE** (Gorj, băn. trans.), sb. f. „traverse de bois qui relie la partie supérieure à la partie inférieure du

joug“ (Frîncu-Candrea, Munții apus. 100: Liuba-lana, Maidan, 106; Rev. cr.-lit. III, 154; Viciu, Glos. 43); băn. „bras du battant d'un métier à tisser“ (Liuba-lana, Maidan, 116); băn. „boulon qui relie le versoir de la charrue à la haie (ibid. 107).

Lat. ***FIBULARIA**, -AM < **FIBULA** (comp. Mulomed. Chir. VI, 6).

603. **FLĂMÎND**, adj. „qui a faim, afamé“ || ir. *flamund, hlamund*; megl. *flămund*.

Lat. ***FLAMMABUNDUS**, -A, -UM < **FLAMMA** [Candrea, Rom. XXXI, 308]; întrebuită intărarea acestei forme în latina vulgară pentru a exprima ideea de „afamé“ se explică prin asociațiunea ce s'a făcut între ideea de sensație de foame și aceia de ceva arzător (comp. *flamma gulae* „faim“ la Ovid); din punct de vedere fonetic ar fi trebuit să avem normal *flămăund, dar forma adjectivală a fost influențată de derivatul verbal *flămăunzi, devenit *flămunzi și mai tîrziu *flămînzi* (în ir. megl. s'a păstrat forma intermediară *flămund*).

Der.: Hațeg *flămînzare* (Rev. cr.-lit. III, 154) „creux de l'estomac“ || megl. *flămundeță* „faim“ || trans. (Lex. Bud.) *flămînzos*, megl. *flămundos* „afamé“ || *flămînzi*, megl. *flămundziri*, *ț inflămînzi* (Paliia, Gen. XLI, 53; Coresi, Tetr. Mat. XXI, 18; Caz. 1580, 36, 71) „avoir faim, être affamé“ || bot. *flămînzică* „draba nemorosa“ || *ț flämînzie* (Coresi, Caz. 1580, 26, 421; Biblia 1688, Iov XXX, 4; Testam. 1703, Fapt. Ap. XXVII, 21; Mărg. 76^b; C. Filipescu, Cron. 175), *ț flämîngiune* (Varlam, Caz. I, 252^b; Cantemir, Hron.; Letop. I, 171, 455), *ț flämînzaciune* (Letop. II, 77) „faim, famine, disette“ || *Flämînzilă* „personnage des contes populaires qui a toujours faim“ || *flämînzenie* (Jipescu, Opinc. 61) „souffre-faim, famélique“.

604. **FLOARE**, sb. f. „fleur“ || megl. *floari*; ar. *floare*.

Lat. **FLOS**, -OREM.

Rtr. *flur*; it. *fiore*; fr. *fleur*; prov. cat. sp. port. *flor*.

Der.: dim. *floricea, floricele*, pl. „grains de maïs grillés et éclatés“ (vfr. *florcele*; sp. *florcilla*; comp. it. *fioricello*); *floricică* (sp. *florcica*); flo-

rită (Reteganul, Trand. 142); *florioară* (Marian, Immorm. 562) || *florar* „fleuriste, marchand de fleurs; Avril“ (Marian, Sârb. I, 96), Mehedinți *florer* (WgJb. VII, 83) „Mai“ (it. *fioraio*; cat. *florayre*; sp. *florero*; port. *floreiro*), *florareasă* „marchande de fleurs“; *florarie* „magasin où l'on vend des fleurs; serre“ || *Floraia* (Frîncu-Candrea, Munții apus. 50) „nom donné aux vaches“ || *înflora* „orner de fleurs, enjoliver“ (it. *infiorare*; vfr. *enflorer*).

605. **Florii**, sb. f. „Dimanche des rameaux“ < *FLORILIA (comp. *Floralia*).

606. *Înflori*, vb. „fleurir; enjoliver, orner de fleurs“ < IN-FLORIRE (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 147) || Rtr. *influrir*; it. *infiorire*; vfr. *enflorir*; prov. *enflouri* || it. *fiorire*; fr. *fleurir*; prov. cat. *florir* < FLORIRE || *înflorit* „fleuraison“; *înfloritor* „florissant“; *înfloritură* „floraison; enjolivement, ornement“ (it. *fioritura*; prov. *floridura*).

607. **FLOC**, sb. m.—**FLOACĂ**, sb. f. „falcon (de laine, de neige)“; *floci*, pl. „poil du pubis“ || ar. *floc*.

Lat. FLOCCUS,-UM, *FLOCCA, pl. col. din *FLOCCUM.

Alb. *f'ok*; rtr. *flöch*; it. *fiocco*, *fiocca*; vfr. *floc*, *floche*; prov. *floc*; cat. *floc*; sp. *flueco*; port. *froco*.

Der.: dim. *†flocșor* (An. Car.); *†flocuț* (Lex. Bud.; it. *fioccuccio*) || *flocan* (Slavici, Nuvele I, 34; Pamfile, Cimil. 44) „à longs poils“ || *flocăi* (Creangă, Scrieri I, 24; Zanne, Prov. II, 159) „mettre en flocons, éplucher, tirailler, houspiller“ (comp. nprov. *flouquejá* „mettre en flocons, en pièces, en loques, déchirer“) || *flotac* (WgJb. VII, 83), Mehedinți *flotoc* „falcon de neige“; *flocos* (Marian, Nașt. 35; Gorovei, Cimil. 276), bän. *flocotos* (Liuba-Iana, Maidan, 30), ar. *flucat* „à longs poils“ || mold. *flogotoi* (Pamfile, Cimil. 44) „gros falcon de neige“.

608. **Flocos**, adj. „couvert de poils, laineux, à longs poils“ || ar. *flucos* || < FLOCCOSUS,-A,-UM || it. comp. *fiocoso*; sp. *flueoso* || bot. *flocoasă* „sorghum vulgare“ || dim. *flocșel* (Pamfile, Jocuri 120; Cimil. 18), bot. „hydnum repandum, lactarius torminosus“; bot. *flocoșică* „holcus lanatus, lychnis coro-

naria“; bot. *focoșele*, pl. „filago arvensis, gnaphalium leontopodium“; *inflocoșică* (Gorovei, Cimil. 221) „couverte de poils“.

609. **Floacă** (Săcele), sb. „laine que le mégissier fait tomber des peaux, pelure; déchets de laine qui tombent des draps qu'on foule“ < *FLOCINUS,-UM; pentru desvoltarea fonetică, cf. *Mesteacă*.

610. **FLUTUR(E)**, sb. m. „papillon“ || ar. *flutur*, *fli(u)tur* (influențat de alb.).

Lat. *FLUTULUS,-UM < FLUTARE „couler, flotter“ [Candrea, Rom. XXXI, 311].

Comp. alb. *flutur* „papillon“; it. *fiutola* „specie di farfalletta“ < *FLUTULA,-AM.

Der.: dim. *fluturaș*; *fluturel* || *fluturatec*, folâtre, inconstant, volage“ || *flutura* „voltiger, flotter au vent, folâtrer“ (alb. *fluturon* „voler, voltiger“).

611. **FOAIE**, sb. f. „feuille“ || ir. *fol'ē*.

Lat. FOLIA,-AM, forma de sg. care a înlocuit în lat. vulg. pe clas. FOLIUM.

Vegl. *fu'al'a*; rtr. *foglia*; it. *foglia*; sard log. *foža*; fr. *feuille*; prov. *folha*; cat. *fulla*; sp. *hoja*; port. *folha*.

Der.: dim. *foiță*; *foișoară*; *foițică* (Tocilescu, Mat. 126, 171, 291); *foiliță*; *foileană* || *desfoia* „effeuiller“ (it. *disfogliare*; nprov. *desfuiá*; cat. *desfuliar*; sp. *deshajar*; port. *desfolhar*).

612. **Fojis**, adj. „feuillu“ < FOLIOSUS,-A,-UM || it. *foglioso*; sard log. *fožosu*; prov. *folhos*; cat. *fulhos*; sp. *hojoso*; port. *folhoso*.

613. **Trifoi**, sb. m. „trèfle“ — Prah. *tirifoī*; bän. *tärfoī*, *strefoī* (An. Car.) || ar. *trifol*.

Lat. TRÍFOLIUM; normal a rezultat *träfoi*, păstrat în Bănat sub forma metatesată *tärfoī*; *trifoi* se explică prin influența terminologiei botanice savante sau a ngr. τριφύλλι; forma bän. *strefoī* se explică din *träfoi* prin influența derivatelor în *stră-*.

Alb. *terfoj*; rtr. *trafögl*; it. *trifoglio*; sard log. *trovožu*; vfr. *trefueil*; prov. *trefolh*.

Der.: dim. *trifoias* (Voronca, Dat. cred. 905), și cu înțelesul de „trifolium procumbens“ || *trifoiste* „champ de trèfle“; bot. „lotus corniculatus,

menyanthes trifoliata“ || *trifoios: măcriș* ~ (Lex. Bud.) „oxalis acetosella“.

614. **FOALE**, sb. m. „outre, soufflet de forge“; *foi*, pl. „soufflet de forge“ (după acesta refăcut și un sg. *foi(ul)*) în vr. mold. băn. și Oșani, cu același înțeles) — trans. *foale*, băn. *foal'e*, pl. „panse, ventre“ || ir. *fole*, pl. *fol'*; megl. *foali*, pl. *fol'uri* „soufflet de forge“, *foali*, pl. „ventre“; ar. *foale*, pl. *fol'* „outre, soufflet de forge“.

Lat. *FOLLIS,-EM* „soufflet (pour le feu), outre“; pentru înțelesul de „ventre“, comp. *follis ventris*, la Macrobiu.

Rtr. *fol*; it. *fole*; sard *fodde*; vfr. prov. *fol*; cat. *foll*; sp. *fuelle*; port. *folle*.

Der.: trans. *foales* „ventru“; † *a se folăsa* (Iorga, Studii, VIII, 6) „former des plis comme ceux d'un soufflet de forge“ || trans. băn. *folař* (Viciu, Glos. 43; WgJb. III, 315; Liubiana, Maidan, 14, 20) „gilet de cuir que portent les paysans“ (sp. *fuellero*) || *foltea* (refăcut după *burtea*) „gros, ventru“; *folicos* (refăcut după *pintecos*) „ventru, gros, lourd“ || *foi* (Tiktin; Marian, Sărb. I, 34; Voronca, Dat. cred. 111; Gaster) „faire aller le soufflet d'une forge“; mold. (Pamfile, Jocuri, II, 144) „battre, tourmenter, tracasser“; *foială* (Florini, Pov. 35) „action de rosser“.

615. **Folcel** (trans.), sb. m. „prune séchée au four, pruneau“ (Viciu, Glos. 44); † „petite outre“ (Dosoftei, V. Sf. Noemvr. 22) < *FOLLICELLUS,-UM; comp. pentru înțelesul dintii sp. *hollego* „dünne Haut der Früchte“ || bol. *fulsel*, mod. *fulsel*, parm. *folsell*, vven. *folexel*; vfr. *foucel*, pic. *fauchel*; nprov. *fousel* || vegl. *funk'ela* < *FOLLICELLA,-AM.

616. **Fuior**, sb. n.: „tortis de filasse, quenouillée; chanvre, lin“ || megl. ar. *fuior* „tortis de filasse“ || < *FOLLIOLUS,-UM; înțelesul se explică din forma umflată (ca un *follis*) pe care o are grămadă de lină ce se pune pe furcă (comp. prov. *folelh* „filoselle, bourre desoie“ < *folliculus*) || nprov. *fouiol* „bulle d'eau, vésicule“ < *FOLLIOLA,-AM || dim. *fuioras* (Reteganul, Pov. ard. I, 5; Sbiera, Pov. 295).

617. **Ful'ină** (ar.), sb. „peau d'outre

qui a servi à la conservation des fromages; épithète donnée à une personne atteinte d'obésité“ < *FOLLINA,-AM < FOLLINUS,-A,-UM, d'outre, de soufflet“ [Papahagi, Not. etim. 22] || *ful'inos* „enflé comme une outre, ventru“.

618. **Foi**, vb. „grouiller, fourmiller“ < *FOLLIRE (=cl. FOLLERE) „imiter un soufflet“ (comp. *follescere* „s'enfler comme un soufflet“); înțelesul de mișcare încoace și încolo se explică ușor din acela al formei latine, de umflare și desumflare a foalelor.

619. **Înfoia**, vb., „rendre ample, rendre bouffant“ — **Mful'are** (ar.), vb. „remplir une outre de lait, de fromage, etc.“ < *INFOLLIARE (comp. *folliati* „sorte de souliers larges, imitant un soufflet“) [Papahagi, Not. etim. 35] || *disful'are* „entamer une outre de fromage, etc“.

620. **Înfuleca**, vb. „manger avec avidité“ — bucov. „retrousser“ (Marian, Desc. 16); bucov. trans. „soulever un fardeau“ (Marian, Desc. 16; Viciu, Glos. 53) < IN-FOLLICARE (*follicare* apare la Vegețiu cu înțelesul de „respirer avec bruit“); pentru înțelesul romînesc, comp. tosc. *affollare* (Fanfani) „mangiare appetitosamente“ || lucch. *infolcarsi* „ingolfarsi“ || friul. *folká*; lomb. *folká*; cat. *folgar*; sp. *holgar*; port. *folgar* < FOLLICARE.

621. **Sufleca**, vb. „retrousser“ — trans. Sălagiu, băn. *sufulca* (An. Car.; Tribuna 1890, 381; Doine, 16; Marian, Nunta 47; Reteganul, Trand. 60; Corcea, Bal. 133; Novacovici, Folclor 133; WgJb. III, 326; Cătană, Pov. I, 9; II, 95; Alexici, Lit. pop. 61; Șez. IV, 8); Maram. *sufluca* (Tiplea, P. Pop. 117) < SUB-FOLLICARE [Pușcariu, Zs. rom. Ph. XXVII, 742]; înțelesul se explică prin forma umflată pe care o prezintă parțea hainei care a fost suflecată; forma *sufleca* e rezultată din inf. **suff(o)li-care* (după aceasta s'a refăcut ind. pr. *suflec*); la ind. pr. *suffollico a dat *sufole, căruia i s'a refăcut un inf. *sufolca > *sufulca* "desufleca" (Creangă, Scări, II, 99; Slavici, Nuv. I, 210) „détrousser“.

622. **FOAME**, sb. f. „faim“ || ir. *fome, home*: ar. *foame*.

Lat. **FAMES**, -EM; înlocuirea lui -A- cu -O- se explică prin influența lui *foamete*.

Vegl. *fum*; rtr. *fam* (eng. inf. *fom*); it. *fame* (lomb. com. *fom*); fr. *faim*; prov. cat. *fam*; sp. *hambre*; port. *fome*.

Der.: *foma* (Gr. n. I, 20) „endurer la faim“; *infoma* (Sebastos, Cint. 123) „avoir faim“.

623. **Foamete**, sb. f. „famine, disette“ || ar. *foamitā* || <**FOMES**, -ITEM „bois sec, feu, flamme“ (cf. Mohl, Zs. rom. Phil. XXVI, 619; Candrea, Rom. XXXI, 310); cu vremea cuvintul a primit accepțiunea de „foamete“, deoarece între acest înțeles și acela de uscăciune, secetă, s-a putut ușor face o apropiere; de altfel o desvoltare semantică identică se constată și la *flaminīd* || *fometos*, ar. *fumitos*, *afumitos* (Cod. Dim. 12/17), „affamé“.

624. **FOARFECE**, sb. n., *foarfeci*, pl., *foarfecă*, sb. f. „ciseaux“ – bucov. *foarfec* (Marian, Sat. 62); Fălcu (WgJb. IX, 182) *farfici* || megl. *foarfîti*; ar. *foarfică*, *foartica*.

Lat. **FORFEX**, -ICEM; înlocuirea lui -f- cu -t- în ar. e neexplicată (comp. forma sardă).

Rtr. *forsch*, friul. *fuarfis*; it. *forbici*, ven. *forfes*, abr. *fuorfeçè*, Lecce *fuerfeçè*, Campobasso *froffeçà*, nap. *fruoffeçè*, sic. *forfici*; sard log. *forfige*, (Bitti) *fortige* (Spano 208); vfr. *forces*; prov. *forfes*.

Der.: dim. *forfecele*, zool. *forfecea* (Marian, Ornit. I, 423) „*loxia*“, zool. *forfecel* „*loxia*, *rhynchites betuleti*“ (Marian. Ornit. I, 423; Insect. 87); *forfecuțe*, zool. *forfecuță* (Marian, Ornit. I, 423) „*loxia*“; ar. *furtichiță* || *forfecar*, zool. „*oryctes nasicornis*, *lethrus cephalotes*“ (Marian, Insect. 9, 87); bot. „*convolvulus arvensis*“; zool. *forfecără*, *forfecărăș* (Marian, Ornit. I, 423) „*loxia*“.

625. **Forfeca**, vb. „couper avec les ciseaux“; fig. „rosser, donner une raclée“ <**FORFICARE** (Mulom. Chir. VII, 8; CGL. II, 479; III, 165) || sard log. *forfigare* || *forfecătură* „coupure“; fig. „semonce, raclée“.

626. **FOARTE**, adv. „très, fort“. Lat. *FORTIS*, devenit adverb.

Vegl. *fuart*; rtr. *fort*; it. *sard forte*; fr. prov. cat. *fort*; sp. *fuerte*; port. *forte*.

627. **FOC**, sb. n. „feu“ || ir. megl. ar. *foc*.

Lat. **FOCUS**, -UM „foyer, fourneau“, întrebuințat în latinitatea de mai tîrziu și cu înțelesul de „feu“ (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 190).

Vegl. *fuk*; rtr. *fö*; it. *fuoco*; sard log. *fogu*; fr. *feu*; prov. *foc*; cat. *foch*; sp. *fuego*; port. *fogo*.

Der.: dim. *foc(u)șor*; pl. *focurele*; trans. Maram. *focuț* (Lex. Bud.; Tiplea, P. pop. 109); *focșorel* (Rădulescu-Codin, Cint. pop. 296) || ar. *focă* „érysipèle“ || băn. *focărie* „grande chaleur“ (prov. *fogaria*) || *focos* „ardent“ (it. *foco*; sard *fogosu*; prov. *fougous*; cat. *fogos*; sp. port. *fogoso*) || trans. *focuit* (Reteganul, Pov. ard. I, 52); „misérable, malheureux“.

628. † **Focar(e)**, sb. n. și f. „bûcher“ (Dosoștei, V.Sf. Apr.19; Oct.13, 24) <**FOCARIUS**, -A, -UM (atestat numai ca sb. m. și f.) || tir. *fogere*, friul. *fugere*; ver. *fogara*; fr. *foyer*, vfr. *fouiere* „réchaud“; prov. *foguier*; cat. *foguera*; sp. *hoguera* și port. *fogueira* „bûcher“.

629. **Infoca**, vb. „enflammer (fig.), exciter“ – † „mettre en feu, embraser“ (Tiktin) <***INFOCARE** || it. *infocare*; sard log. *infogare*; vfr. *enfouer*; vsp. port. *enfogar* || *infocare* „ardeur, passion“ || *infocat* „ardent, passionné; ardemment, passionnément“ || Maram. *infocăciune* (Tiplea, P. pop. 111) „inflammation“.

630. **FRAGĂ**, sb. f. „fraise“ – mold. *frag*, sb. m. || ir. *frâz*; ar. (a)*frangă*.

Lat. **FRAGA**, -AM, forma de sg. care a înlocuit în lat. vulg. pe clas. **FRAGUM**.

Rtr. *freja*; vit. ver. mant. bellun. *fraga*, canav. *fraja*, pist. *fraga*; fr. dial. *freje* (Rolland, Flore pop. V, 199); nprov. *frago*.

Der.: dim. *frâguliță*, bot. „*adoxa moschatellina*“; *frâgușoară*, mold. *frâgușor*; *frâguță* (Iarnik-Bîrsean, Doine 405; Doine 144; Viciu, Glos. 44); bot. *frâgurel* „*potentilla micrantha*“ || *frâgar* „fraisier“, băn. Hațeg „mûrier“ (mant. *frager*; nprov. *fraguié*).

631. **FRAGED**, adj. „tendre, frêle“

—bän. *fražet*; bän. trans. Oșani *fraget* (Lex. Bud.; Molnar, Sprachl. 122).

Lat. *FRAGIDUS,-A,-UM (clas. FRAGILIS,-E) prin schimbare de sufix.

Der.: *frägezi* „rendre tendre“ || *frägezime* „tendreté, délicatesse“.

632. **FRĂMÎNTA**, vb. „pétrir“; fig „agitator, tourmenter“ || megl. *frimintari*; ar. *frimintare, firmintare*.

Lat. *FRAGMENTARE < FRAGMENTUM [Pușcariu, Zs. rom. Phil. XXXIII, 233]; normal ar fi trebuit să avem în ar. *frămintare*; schimbarea lui ā în i se explică prin asimilațune cu silaba următoare; pentru înțeles, comp. bän. *frînturi*, s. *Frîntură*.

Der.: *frămintare* „action de pétrir“; fig. „agitation, trouble“; *frămintat* „action de pétrir“; *frămintătură* „action de pétrir; pâte pétrie“; fig. „agitation, trouble“, ar. *frimintătură* „pâte pétrie“ || *frăminturi* (Tocilescu, Mat. 570) „écraser“ (rezultat din contaminarea lui *frămînta* cu *fărmături*).

633. **FRASIN**, sb. m. „frêne“ — † *frasen*; bän. *frapsän, frapsäne, fracsän, fracsin, frasnic* || ir. *frásir*; megl. *frasin*; ar. *frapsin*.

Lat. FRAXINUS,-UM; forma normală ar fi trebuit să fie *frapsän, frapsin* (păstrată în bän. și ar.); pierderea lui -p- se explică sau prin influența vsl. *jasen* sau prin aceia a derivatelor ca *frasinet*, etc. în care -x- nu era precedat de vocală accentuată și nu mai putea trece la -ps-.

Alb. *fraš:n*; rtr. *fraisen*; it. *frassino*; fr. *frêne*; prov. *fraisne*; cat. *frexe*; sp. *fresno*; port. *freixo* || piem. *frasu*, monf. *fresu*; sard *frasu*; prov. *fraise*; cat. *frexe* < *FRAXUS,-UM.

Der.: dim. *frăsinel*, bot. „dictamnus albus“ (vfr. *fresnel*; sp. *fresnillo*; comp. it. *frassinella*; nprop. *freissinello*) || *frasină* „fruit du frêne“ || col. *frăsiniș*, bän. *frăseneiș*, ar. *frîpsinami* (Dalametra) || bän. *frăpsăniță* „frêne femelle“.

634. **Frăsinet**, sb. n. „frenaie, bois de frênes“ || ar. *frăpsinet* || < FRAXINETUM; forma ar. a fost refăcută după *frapsin* || it. *frassineto*; vfr. *fresnoi* (comp. fr. *frenaie*; prov. *frayssineda*; cat. *freixeda*; sp. *fresneda*).

635. **FRATE**, sb. m. „frère“ — dial. *fră-*

tîne, frătin (Teodorescu, P. pop. 441) || ir. *frâte*; megl. *frati*; ar. *frate*.

Lat. FRATER,-TREM; forma românească reprezentă în același timp nom. și ac. latin (acesta din urmă devenit FRATEM, printr'un fenomen de disimilațune, cf. BSF. I, 18); pentru forma *frătine* nu trebuie admis un ac. în -ANEM (cf. Mamă, Tată), ea este refăcută din pl. *frătini* și acesta a fost format din *frați* după modelul lui *tătini*.

Vegl. *frutro*; rtr. *frer*; it. *frate*; sard log. *frade*; fr. *frère*; prov. *fraire*; cat. *frare*; sp. *fraire*; port. *frade*.

Der.: dim. *frătior*; *frătuș* (friul. *fraduz*, Arch. gl. IV, 243; sic. *fratuzzu*); *frătică*; *frătișor* (Bibicescu, P. pop. 311); *frătiuc* (Doine 199); Maram. *frăt'uc* (comp. sp. *frailuco*), *frăt'ut*, *frăt'uluc*, *frăt'uluș*, *frăt'ucă* (Țiplea, P. pop. 109); ar. *frătic* || *frătie*, ar. *frătî'e* „fraternité“ (comp. fr. *fairie*; prov. *fairia*; cat. *fraria*; sp. *frailia*) || *frătime* „fraternité“; † „confrérie“ (Letop. I, 385) || *frătesc*, ar. *frătescu* „fraternel“ (it. *fratesco*; cat. *fraresch*; sp. *frailesco*; port. *fradesco*; comp. vfr. *frairesche*; prov. *frairesca* „héritage“) || *frătește*, ar. *frăteaste* „fraternellement“ || *fărtat*, megl. ar. ~, „compagnon, camarade“, trans. *fărtată* (Reteganul, Pov. pop. 79) „compagnonne“ (rezultat din *frătat*, prin metatesă); dim. *fărtătel*; ar. *firtițuș*; *fărtătie*, megl. *fărtățilā*, ar. *fărtățil'e*, *firtițichiă* „union fraternelle, camaraderie“; † *fărtăciune* (Cuv. d. bâtr. II, 230) „association, compagnonnage“; trans. *fărtăți* (Alexici, Lit. pop. 152) „traiter quelqu'un de „fărtat“; a se *înfărtăți* (Cuv. d. bâtr. I, 368; Tiktin; Marian. Sârb. II, 32) „devenir compagnons, amis inséparables“; bucov. *nefărtat* (Voronca, Dat. cred. 762) „épi-thète du diable“ || *înfărti*, ar. *anfrătire* „unir fraternellement“ (comp. vfr. *afrerir*; prov. *confrairir*).

636. **FREAMĂT**, sb. n. „frémissement, bruissement“ — vr. și trans. *hreamăt, hremet* (Dosoftei, Ps. vers. 255; Letop. I, 217; Lex. Bud.; Viciu, Glos. 51); *ramăt* (Gaster, II, 137; Teodorescu, P. pop. 41, 518; Tocilescu, Mat. 584, 1580; Gr. n. I. 225).

Lat. FRĒMĪTUS,-UM.

637. **FRECA**, vb. „frotter“ || megl. *fri-*
cari; ar. *frecare*.

Lat. *FRICARE*.

Alb. *farkon*; friul. *fregá*; it. *fregare*; sard log. *frigare*; vfr. *froier*; prov. cat. sp. port. *fregar*.

Der.: *frecător*, adj. sb. „qui frotte, frotteur“ (sard log. *frigadoržu*; sp. *fregadero*), *frecătoare* „frottoir“ || *frecuș* „semonce“.

638. **Frecat**, sb. „action de frotter, frottement“ <*FRICATUS,-UM*||sp. *fregado* (comp. sard log. *frigada*; nprov. *fregado*; cat. *fregata*) || *frecătei*, pl. „pâte râpée que l'on met dans le potage“.

639. **Frecătură**, sb. f. „action de frotter, frottement“ || ar. *fricătură* || <*FRICATURA,-AM* || it. *fregatura*; sard log. *frigadura*; vfr. *froiture*; cat. sp. *fregadura*.

640. **FRIG**, sb. „froid“ — **FRIGURI**, pl. „fièvre“ — vr. băn. *frigură*, sg.f. (Glos. ms. 312; WgJb. III, 316; Hodoș, P. pop. 36, 88, 114). refăcut după *friguri* || megl. ar. *frig*, megl. *friguri* „fièvre“.

Lat. *FRIGUS*; cuvîntul apare la Celsius cu înțelesul de „frisson (de la fièvre“), corespunzător celui romînesc; în latinitatea mai tîrzie, pl. *frigora* e atestat chiar cu înțelesul de „fièvre“ (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 190).

Sard camp. *frius*; sp. port. *frio*.

Der.: dim. *friguț* (Lex. Bud.; Grigorovitza, Chipuri, 159); bot. *frigurică* „erythraea centaurium“ || bot. *frigor* „erythraea centaurium“ || megl. *anfrigurari* „prendre la fièvre“, ar. *nfrigurari* (Dalametra) „avoir froid“ (cf. *frigorare* „administrer des réfrigératifs“).

641. **Friguros**, adj. „froid; frileux“ <*FRIGOROSUS,-A,-UM*, în fonetism influențat de *frig* || sard camp. *friorosu*; fr. *frileux*.

642. **FRIGE**, vb. „rôtir, griller“ — vr. băn. pf. *frips*; part. *fript* || megl. *fri-*
ziri (pf. *friș*, part. *fris*); ar. *friadzire*, *fridzeare* (pf. *fripșu*, part. *friptu*).

Lat. *FRIGERE,-XI,-CTUM*.

Alb. *fërgoj*; vegl. *fregur*; friul. *frizi*; it. *friggere*; sard log. *friere*; fr. prov. *frire*; cat. *fregir*; sp. *freir*; port. *frigir*.

Der.: *fript* „action de rôtir, de griller“; *frigător* „qui rôtit, qui grille“,

frigătoare „broche (à rôtir), rôtissoire“ || mold. *frigănele*, pl. „rôtie“ || băn. *profrige* „rôtir, griller de nouveau“ || *frigeline* „homme parcimonieux, chiche“.

643. **Frigare**, sb. f. „broche (à rôtir)“ <*FRIGARIA,-AM*, în fonetism influențat de *frige* || dim. *frigărue* „broche, morceaux de viande rôtis sur une brochette“.

644. **Friptoar'e** (băn. Hațeg), sb. f. „chaleur excessive“ (Hasdeu 1746; Rev. cr.-lit. III, 154); Oșani *friptore* „rôti“ <*FRICITORIA,-AM* (comp. *frictorium* || vfr. *fritoire* „qui sert à frire“).

645. **Friptură**, sb. f. „rôti“ || ar. *friptură* || <*FRICHTURA,-AM* „poêle à frire, friture“ || friul. *friture*; it. sard log. *frittura*; fr. *friture*; sp. *fritura*; port. *frituras* || dim. *fripturică*.

646. **Fripta'l'ū** (ar.), sb. n. „rôti“ <**FRIC-TALIUM* || friul. *fertaje*, *fretaje* (Arch. glott. I, 534) <*FRIC-TALIA*.

647. **FRÎNGE**, vb. „rompre, briser“ — part. *frint*, ḫ *frîmt* || megl. *frondziri* (perf. *fronș*, part. *front*); ar. *frîndzire*, *frîndzeare* (pt. *fregiu* și *frimșu*, part. *frimtu*).

Lat. *FRANGERE*, *FREGI*, **FRANCTUM* (refăcut după formele cu -N-).

Friul. *franzi*; it. *frangere*; sard log. *frangere*; vfr. *fraindre*; prov. *franhier*; vsp. *frañer*; port. *franger*.

Der.: *fringător* „qui rompt, qui brise“, trans. *frîngătoare* (Lex. Bud.; Viciu, Glos. 44) „broie (pour le teillage du chanvre)“ || ar. *frîngâtură* „débris, fragment“ (comp. it. *frangi-tura*; prov. *franhedura*) || *fringâcios* (Bobb) „fragile“ || *râsfrînge* „retrousser; refléter“, megl. *râsfrîndziri* „brisser“; *râsfrîngător* „qui reflète“: *râsfrîngâtură* (Polizu; Barcianu) „revers, retroussis“; *râsfrîntură* (Barcianu) „revers, retroussis“ || megl. *si prifrîndziri* „feindre“.

648. **Frîntură**, sb. f. „cassure, brisure, débris, fragment“ || ar. *frîmtură* || <*FRACTURA,-AM*, refăcut după *fringe* || it. *frantura*, *frattura*; vfr. *frainture*, *fraiture*; prov. *frachura*; cat. *fretura* || băn. *frînturi* „pétrir“.

649. **Înfringe**, vb. „enfreindre, violer; vaincre“ <*INFRANGERE*, CGL. II, 341

(= clas. INFRÍNGERE) „briser contre, abattre, fléchir“ || it. *infrangere*; fr. *enfreindre*; prov. *enfranher*.

650. **FRÎNGHIE**, sb. f. „corde“ — Sălagiu *frumghie* (Tribuna 1890, 353); vr. Dolj, bucov. trans. Oșani *frimbie* (Dosoștei, Ps. vers. 150; Stamati, Wb. 392, 639; Marian, Nunta 380; Nașt. 38; Immorm. 69; Dan, Straja 42; Gr. n. I, 52), *frimbie* (Bobb; Lex. Bud.); băn. *frimbie, frimb'e, frimb'e*, cu înțelesul de „cordon, lacet, ceinture de laine“ (An. Car.; Novacovici, Folclor 95; Zanne, Prov. III, 152; Tiktin); în vr. mold. și cu înțelesul de „franges“ (Tiktin).

Lat. *FÎMBRIA*, -AM „bord d'un vêtement, frange“, cu metatesa lui -R- întimplată de timpuriu, cum arată și celelalte forme române.

Vven. *franbe* (Mussafia, Beitr. 159); fr. *frange*; prov. *fremja*.

Der.: dim. *fringhiuță*, † *frîmbiuță* (Bobb); *frînghioară*.

Impr.: rut. фрембия „Schnur beim Vortuch“; mor. *frembia*.

651. **Frîmbiată** (băn.), sb. f. „brebis à laine frisée“ <*FÎMBRIATA*, -AM.

652. **FRÎU**, sb. n. „frein“ || megl. *fron*; ar. *frîn, firnu*.

Lat. *FRÉNUM*, cu pierderea neexplcată a lui -N- (cf. *grîu*).

Alb. *frē*; rtr. *frain*; it. *freno*; sard *frenu*; fr. *frein*; prov. *fren*; cat. *fre*; sp. *freno*; port. *freio*.

Der.: dim. *frîuleț*; *frîuț* (Bugnariu, Musa 21); *frîușor*.

653. **Frînar**, sb. m. „fabricant de freins“ <*FRENARIUS*, -UM (CGL. III, 309) || it. *frenaio*; vfr. prov. *frenier*; cat. *frenier*; sp. *frenero*.

654. **Infrîna**, vb. „mettre le frein, brider“; fig. „maîtriser, tempérer“ <*INFRÉNARE* || rtr. *infrainar*; it. sard *infrenare*; vfr. *enfrener*; prov. cat. sp. *enfrenar*; port. *enfrear* || *înfrinător* „qui maîtrise, qui tempère“ || † *înfrinătură* (An. Car.) „action de maîtriser, de tempérer“ || † *a se desfrîna* (Letop. I, 426; Tiktin) „perdre tout frein, toute mesure, mener une vie de débauche“ (it. *disfrenare*; vfr. *desfrener*; prov. cat. sp. *desfrenar*; comp. rtr. *sfrener*); *desfrînare* și *desfrîu* „débauche, li-

bertinage“; *desfrînat* „débauché, libertin“ (comp. de *freнатus* „qui n'a plus de frein, que rien n'arrête“); † *desfrînăciune* (Letop. I, 356) „débauche“.

655. **FRUMOS**, adj. „beau“.

Lat. *FORMOSUS*, -A, -UM.

It. *formoso*; prov. *formos*; sp. *hermoso*; port. *formoso*, mir. *fromoso*.

Der.: *frumoasele*, pl. „génies malfaisans des croyances populaires“ || dim. *frumușel* (it. *formosello*; comp. sp. *hermosillo*), *frumușea*, *frumușică* (comp. sp. *hermosico*) || *frumusețe*, † *frimsea*, „beauté“ || † *frimseță* (Cuv. d. bâtr. I, 345), *înfrumuseță*, † *înfrimseță*, *înfrumusefi* (Marian, Nunta 789; Gorovei, Cimil. 3) „embellir, orner“.

656. **Îmfrumușa** (*înfrumșa*, *înfrîmșa*), vr. dial., vb. „embellir, orner“ (Cod. Vor.; Ps. sch. LXIV, 9; CXLIII, 12; Varlam, Caz. I, 99^a, 157^a; Dosoștei Ps. vers. 149, 352; Iorga, Studii V 90; Inscr. 209; Conv. lit. XXIV, 731; Marian, Immorm. 86, etc.) < *INFORMOSIARE (comp. *formosare*); forma normală *înfrumușa* a devenit prin elisiune *înfrumșa*, de unde *înfrîmșa* (cf. Candrea, BSF. I, 28); cît despre forma simplă *frumoșă* din Lex. Bud. ea e probabil refăcută după *frumos*.

657. **FRUNTE**, sb. „front“ || ir. *frunte*; megl. *frunti*; ar. *frîmte*.

Lat. *FRONS*, -ONTEM; forma ar. a fost influențată de *frîmfeauă*.

Rtr. *frunt*; it. sard *fronte*; fr. prov. cat. *front*; sp. *frente*; port. *fronte*.

Der.: dim. *fruntisoară*; *frunticică* (sp. *frentecica*); *frunță* (Reteganul, Trand. 176) || *frunțas* „principal, de premier ordre, notable“.

Impr.: rut. фрунташ „Hauswirt“.

628. **Fruntar**, sb. n. „partie de la têteière qui passe en avant de la tête du cheval, au-dessus des yeux, fronteau; plancher des meules du moulin“ (Damé, Term.) — băn. *fruntar* „lucarne“; trans. „frontispice, façade, devant de l'autel“ (Iorga, Studii, XIII, 161; Lex. Bud.), „fronteau, sorte de bandeau que les femmes se mettent autour du front“ (Viciu, Glos. 44) — † **Fruntare**, sb. f. „philactère“ (N. Test. 1648, Mat. XXIII, 5) < *FRONTARIUM, *FRONTARIA, -AM (poate și *FRONTALE*, CGL. II, 348, 419, cum

arată it. *frontale*; vfr. *frontel*; prov. cat. *frontal*; sp. port. *frontal*) || teram. *frundire*, „guancialetta che si lega alla fronte dei bambini per non farli far male quando cascano“; vfr. *frontier*, „devant de l'autel, ornement de front, bandeau“, *frontiere*, „frontispice, façade“; prov. *frontiera*; sp. *frentero*; port. *fronteiro*.

659. † **Fruncea** (Dosoftei, V. Sf. Ian. 1, 30) sb. f., „front“ || ar. *frimțeaūă*, „sourcil“, refăcut, în ce privește înțelesul, după *sufrimțeaūă* || < *FRONTICELLA, -AM; pentru trecerea lui -ON- la -IN-, ct. Candrea, BSF. I, 28; forma dacorom. a fost influențată de *frunte* || comp. sp. *frentecilla*.

660. † **Sufruncea** (Dosoftei, V. Sf. Oct. 23), sb. f. „sourcil“ || ar. *sufrimțeaūă* || *SUBFRONTICELLA, -AM.

661. **Înfrunta**, vb. „faire des reproches, offenser; affronter, braver“.

Lat. * INFRONTARE.

It. *infrontare*; vfr. *enfronter*; cat. sp. *enfrontar*.

Der.: *înfruntare*, „action de faire des reproches, d'offenser, affront, insulte“; † *înfruntător* (Gaster) „offensant, brusque“ || †*înfruntăciune* (Molnar, Sprachl. 82) „réprimande“.

662. **FRUNZĂ**, sb. f. „feuille“ || ir. *frunze*; megl. *frundză*; ar. *frindzā*.

Lat. FRONDIA, -AM < FRONS, -ONDEM (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I. 158).

Vit. *fronza*, gen. *frunša*, Urbino *fronža*, Lecce *frunža*; sard log. *frunža*.

Der.: dim. *frunzulīță*, ar. *frindzu-līță*; *frunzișoară*, bot. „myristica fragrans“; *frunziță* (Marian, Nunta 288; Voronca, Dat. cred. 231, 235; Hodoș, P. pop. 59, 138; Dan, Straja 103; Tocilescu, Mat. 44, etc.); *frunzuță* (Tocilescu, Mat. 827), băn. *frundzuță*; *frunzucă* (Doine, 120; Tiplea, P. pop. 109); *frunzicea* (Tocilescu, Mat. 184); *frunzioară* (Madan, Susp. 28, 45); *frunzuleană*; *frunzulină* (Tocilescu, Mat. 390) || †*frunzărel* (Dosoftei V. Sf. 5 Mai) „petite feuille“ || *frunzar*, „dais de feuillage, feuillée, feuillage; Mai“ (Alecsandri, P. pop. 34; Marian, Sârb. I, 96) col. *frunziș*, *frunzet* (Ispirescu, Leg. 78), „feuillage, feuillée“; ar. *frundzami* (Dalametra) || *frunzos*, ar. *frundzos* (Dalametra) „feuillu“ || † *frunzăros*

(Cantemir, Ist. ier. 171), *frunzuros* (Tocilescu, Mat. 1539) „feuillu“ || *frunzări*, „feuilleter; goûter par friandise“.

663. **Înfrunzi**, vb. „se couvrir de feuilles, reverdir“ < * INFRONDIRE (= clas. FRONDERE) || it. *infrondire* || *înfrunzit* „action de se couvrir de feuilles, frondaison“ || *desfrunzi*, „enlever les feuilles“, a se *desfrunzi*, „perdre ses feuilles“ (comp. it. *disfrondare*).

664. **FRUPT**, sb. „viande, graisse, laitage et tout aliment réputé gras, par opposition à maigre“; în spec. *fruptul oilor, vacilor*, „le lait de brebis, de vache et tout ce qu'on en tire (beurre, fromage“, etc.) — Munții apus. „carnaval“ (Frîncu-Candrea, Munții apus. 100).

Lat. FRUCTUS, -UM „produit, profit, fruit“; înțelesul pe care l-a primit în românește stă în legătură cu viața pastorală a Românilor; pentru păstorii producțiuinea cea mai însemnată era aceia pe care o căpătau din creșterea oilor, aşa că *fructus* s'a identificat la noi cu ori-ce produs de lăptărie; de altfel un înțeles apropiat de cel românesc îl găsim în epoca latină, în expresiuni ca *fructus ovis, lactis, la Cato, De re rust. LC; Columella, VII, 3*. Aceiași schimbare semantică se întindește și în alte părți ale domeniului romanic. în regiuni unde păstoritul a fost sau mai este ocupatiunea de predilecție a locuitorilor (comp. forme de mai jos).

Alb. rtr. *früt*; it. *frutto*; sard *fruttu*; fr. *fruit* (comp. *fruitier*, „celui qui fait des fromages“, *fruitière*, „association de cultivateurs pour la confection des fromages“, *fruiterie*, „fromagerie“); prov. *fruch*, nprov. *fru*, „toutes les qualités de laitage“, nprov. *frucho*, „produit du laitage“; cat. *fruyt*; vsp. *frucho*; port. *fruto*.

Der.: a se *înfrupta*, „cesser de faire maigre, manger de la viande, goûter de quelque chose“ (nprov. *enfruchá*; comp. alb. *frütoj*; it. *fruttare*; prov. *fruchar*) || Hațeg (Rev. cr.-lit. III, 122) a se *defructi*, „cesser de faire maigre“ (vfr. *desfruitier*).

665. **FUGI**, vb. „fuir, s'ensuir, courir“ || ir. *fuži*; megl. *fuziri*; ar. *fudzire, fudzeare*.

Lat. **FUGIRE** (= clas. **FUGERE**), cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 148.

Rtr. *fügir*; it. *fuggire*; sard log. *fuire*; fr. *fuir*; prov. cat. *fugir*; sp. *huir*; port. *fugir*.

Der.: †*fugire* „fuite“ (Coresi, Caz. 1580, 151); *fugător* „fugitif“ || zool. *fugău* „turnix“ (Marian, Ornit. II, 218; Tribuna, 1890, 353); „hydrometra paludum“ (Marian, Insect. 451).

666. **Fugare** (ar.), vb. „mettre en fuite; chasser“ <**FUGARE** || vit. *fugare*; vfr. *fuier*; prov. *fugar* || megl. *fugat* „qui s'enfuit“ (forma aceasta arată că și în megl. a existat acest verb) || dr. *păfuga* (Lex. Bud.) „mettre en fuite“ (probabil o contaminare din *pe fugă*, în expr. *a pune pe fugă*, și *fuga).

667. **Fugă**, sb. „fuite“ || ir. *fuge*; megl. și ar. *fugā* || <**FUGA,-AM** || rtr. *fūgia*; it. *foga*; sard log. *fua*; vfr. *fuie*; prov. *fuga*; cat. *fua*; port. *fuga* || dim. *fuguliță*; *fuguță*: *fuga* *fuguța* „vite, au galop“; *de-a-(n)-fuga* „en courant“ || *fugar*, adj. sb. „fugitif, fuyard“, Suceava (Vasiliu, Cint. 54) „rapide à la course“, zool. (Marian, Ornit. II, 406) „turnix“; *fugareț* (C. Negrucci, Scări, I, 42) „rapide à la course“; *fugări* „mettre en fuite, chasser“; *fugărit* „fuyard“ || Buzău *fugaș* (Gr. n. I, 235) „rapide à la course“, † „fuyard“ (Cantemir, Ist. ier. 113).

668. **Fugaci**, adj. „rapide à la course“ <**FUGAX,-ACEM**.

669. **FULGER**, sb. n. „éclair, foudre“ — Vîlcea, Dolj, Romanați *sfulger*; bă. *sfulzer*.

Lat. ***FULGER** (= clas. **FULGUR**; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 137); forma bănățeană a fost probabil influențată de *sfulgera* (comp. mai jos ar. *sfulgu*).

Vfr. *fuilde*; prov. *folzer*.

Der.: dim. *fulgerel* (Gorovei, Cimil. 357) || *fulgerește* (Jipescu, Opinc. 92; Alecsandri, P.pop. 113), „comme l'éclair“.

670. **Sfulgu** (ar.), sb. n. „foudre“ <**FULGUR**, influențat de *sfuldzirari* (v. mai jos) sau poate deja în latina vulgară forma substantivală fusese influențată de derivatul verbal ex-*fulgurare*, după cum par a arăta alte

forme românești: piem. *sforgo*, vgen. *exforgo*; vfr. *esfoldre* || it. *folgore*.

671. **Fulgeră**, vb. „lancer des éclairs, foudroyer“ <**FULGERARE**, Densusianu, Hist. l. roum. I, 137 (= clas. **FULGURARE**) || vfr. *foudrer* || it. *fulgorare* <**FULGURARE** || *fulgerător* „foudroyant“.

672. **Fulgerătură**, sb. f. „foudroiemment“ < ***FULGERATURA,-AM** (= clas. **FULGURATURA**).

673. **Sfulgeră** (bă. Vilcea, Dolj, Romanați, Ialomița), vb. „lancer des éclairs, foudroyer“ (Gr. n. I, 197) || ar. *sfuldzirare* „foudroyer“ || < EX-**FULGERARE** (comp. effulgurare „jeter une lueur“) || vfr. *esfoldrer* || ar. *sfuldzirătură* „foudroiemment“.

674. **FUM**, sb. n. „fumée“; *fumuri*, pl. „prétentions“ || ar. megl. *fum*.

Lat. **FUMUS,-UM**.

Rtr. *füm*; it. *fumo*; sard *fumu*; vfr. prov. cat. *fum*; sp. *humo*; port. *fumo*.

Der.: *fumuros* „présomptueux“; † *plein de fumée* (Glos. ms. 312; Glos. Mih. log.; Varlam, Caz. I, 226^a) || col. *fumar* (Marian, Insect. 338; vfr. *fumier*; comp. prov. *fumiera*), *fumărie*, mold. *fumăraie*, Muscel *fumăreață* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32) „grande quantité de fumée, maison noircie par la fumée“ || † *fumărit* „fouage; impôt reparti par feux“ || vr. Munții Suc. *fumedenie* (Prav. Mat. Bas. 4; Șez. II, 228) „multitude, foule“ || bot. *fumărică*, *fumăriță* „fumaria officinalis“ || *a se infumura* „devenir présomptueux, s'enorgueillir“; *infumare*, *présomption*; *infumurat* „présomptueux“.

Impr.: rut. фұма „Hofhart, Hochmuth“.

675. **Fumar**, sb. n. „cheminée“ (Lex. Bud.; Iarnik-Birsean, Doine, 252; Frîncu-Candrea, Munții apus. 100; Tiktin) <**FUMARIUM** || port. *fumeiro*.

676. **Fumur**, adj. trans. „gris“ (WgJb. V, 189); bă. „blanc tacheté de noir (en parl. des brebis)“ < ***FUMULUS,-A,-UM** (comp. *fumidus* „noirâtre“) || friul. *fumul* „color di fumo“ || Dîmbovița, dim. *fumurică* (Tocilescu, Mat. 1143) || *fumuriu* „gris“.

677. **Fuma**, vb. „fumer, dégager de la fumée“ (Letop. I, 280) || ir. *fumā*; megl. *fumari*; ar. *fumare* || < FUMARE || rtr. *fūmer*; it. sard *fumare*; fr. *fumer*; prov. cat. port. *fumar* || înțelesul de „fumer (du tabac)“ este, firește, mai nou.

678. **Fumega**, vb. „fumer, dégager de la fumée“ < FUMIGARE || sp. *humear*; port. *fumear* (rtr. *fūmager*; ver. *fumegar*; vfr. *fungier*; prov. *fumejar*, gasc. *humiga*, care se poate să derive și din *fumi carē) || *fumegos*, *fumegáios* (Lex. Bud.) „fumant“ || Fălcium *fumágau* „fumée épaisse“.

679. **Afuma**, vb. „fumer, exposer à l'action de la fumée“ || ar. *afumare* || < AF-FUMARE || it. sard *affumare*; prov. cat. *afumar*; sp. *ahumar*; port. *afumar* || *afumat* „fumé; ivre, gris; action de fumer“; *afumátor* „qui fume“; *afumátoare* „brûle-parfum“; ar. *afumátură* „dorure“ (sard log. *affumadura*; port. *afumadura*).

680. **FUND**, sb. n. „fond, profondeur; hachoir“ — Muscel „assiette de bois, plateau rond en bois“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32); bän. „pelle pour enfourner; couvercle“ || ir. megl. *fund*; ar. *fundu*.

Lat. FUNDUS,-UM.

Alb. *funt*; rtr. *fuonz*; it. *fondo*; sard *fundu*; fr. *fond(s)*; prov. *fons*; cat. *fondo*; sp. *hondo*, *fondo*; port. *fundo*.

Der.: dim. *funduț* (Reteganul, Trand. 39; Florini, Pov. 219); ir. *fundié*; trans. *fundac* (Viciu, Glos. 45) „couche de paille sur laquelle on empile une meule de foin“, bän. „gilet de cuir que portent les paysans“ (WgJb. III, 316), zool. „*podiceps cristatus*“ || zool. *fundar mare* „*colymbus septentrionalis*“ Muscel *fundei* „ce qui reste d'une pièce de toile enroulée après en avoir pris une partie; portion d'une meule de foin; partie supérieure du caecum“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32), trans. „couche de paille sur laquelle on empile une meule de foin“ (Viciu, Glos. 44) || *fundoi* (Doine, 83; Marian, Immorm. 217), Gorj *fundoaie*, bän. *fundoaie* (WgJb. III, 316) „fondements d'une maison“ || trans. *fundoare* (Viciu, Glos. 44) „placard“ (vfr. *fondoire* „fond, creux, vallée“) || trans. *fundurie* (Viciu, Glos. 44) „plancher du grenier

à foin“ (comp. sic. *funnuriggu* „fondaccio, rimasuglio“) || trans. *fundurei* (Viciu, Glos. 44) „petit-lait cuit“ || trans. *funderei* (Gaz. Tr. 1887, n-rul 265) „meule de foin ou de fromage dont on a enlevé une partie“ || *fundătură* „impasse“, Muscel „forêt épaisse“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32; comp. vfr. *fonture* „éboulement, creux, trou“)

681. **Afunda**, vb. „enfoncer, creuser profond, plonger“ || ar. *afundare* || < AFFUNDARE || it. *affondare*; sard *afundare*; vfr. *afonder*; prov. cat. sp. *afondar*; port. *afundar* || ar. *afunducire*, *ahindusire* (refăcut după ngr. *χυνδάνε*) „enfoncer, creuser profond, plonger“; *ahindusimi* (Dalametra) „profondeur“ || *afundat* „immersion“; *afundătură* „enfoncement, creux“ (it. *affondatura*; (sard log. *affundadura*) || *afund* „profond, profondément“ (vit. *affondo*, profond, profondément“, nap. *affonno* „fond, profondeur“; comp. nprov. *founs*; sp. *hondo*; port. (*a)fundo* „à fond, profondément“); *afunzime* „profondeur, abîme“; *afundiș* „fond, profondeur“ || Hațeg *năfundos* (Rev. cr. lit. III, 162) „très profond“ || ar. *ahindos* „profond“ || ar. *ahindá* „profondément“.

682. **Cufunda**, vb. „plonger, enfoncer, faire sombrer“ < CON-FUNDARE, cu pierdere normală a lui-n-din prefixul aton || *cufundător* „plongeur“; *cufundătură* „immersion, enfoncement“ || *de-a-cufundul* (Creangă, Scări, II, 65) „en faisant le plongeon“ || *cufundiș* (Bacianu) „immersion“ || zool. *cufundaci* (Marian, Ornit. II, 401; Polizu), *cufundar* (Tiktin) „*colymbus glacialis*“ || trans. *cufundos* (Lex. Bud.) „creux“ || *scufunda* „plonger, enfoncer, faire sombrer“ (cat. *skuffundare*); *de-a-scufundișu* (Sez. III, 25), Mehedinți *de-a-scufundișelea* „en faisant le plongeon“ || *acufunda* (Creangă, Scări, II, 147; Sez. I, 156; IV, 120) „plonger, etc.“ (rezultat din contaminarea lui *cufunda* cu *afunda*).

683. **Înfunda**, vb. „mettre un fond, enfoncer, boucher“ < IN-FUNDARE || vfr. *infonder* || *înfundat*, *pe înfundate* „en cachette“; *înfundat* „action de mettre un fond, etc.“; *înfundătură* „recoin, impasse“ || *desfunda*, ar. *disfundare* „défoncer, déboucher“ (piem. *desfondé*

vastig. *desfondá*; cat. *desfonar*; sp., *desfondar*; port. *desfundar*).

684. **FUNIE**, sb. f. „corde; mesure de 25 ou 50 mètres carrés“ — † „terre, propriété“ (Cuv. d. bâtr. I, 66) — vr. trans. *fune* || megl. *funi, fuňă*; ar. *fune*.

Lat. *FUNIS,-EM*; pentru înțelesul de „mesure“, comp. *funiculus hereditatis in Vulgata* (Quicherat; cf. Rönsch, Sem. Beitr. I, 35), cu înțelesul de „étendue d'un héritage“, și forma sardă de mai jos.

Tirol. *fum*; it. sard *fune*, vsard „misure lineare“ (G. Bonazzi, Condaghe 152); vfr. nprov. *fun* (pentru înțelesul de „mesure“, comp. vfr. *funel* „étendue de terre mesurée au cordeau“).

Der.: dim. *funișoară* || †*funaş* (Cuv. d. bâtr. I, 58) „propriétaire d'un terrain contigu“ || *funier, funar* (Damé, Term.; Cătană, Bal. 135; Marian, Nunta 550; Candrea, Tara Oașului 26), megl. *fuňar* „cordier“ (it. *funaio*); †*funitură, funire* (Biblia 1688, Regi II, 8, 2; Psalmi CIV, 11) „portion de terrain mesurée au cordeau“.

685. **Funicea**, sb. f. „petite corde“ (Iorga, Studii V 362; Tiplea, P. pop. 109) < ***FUNICELLA,-AM** (comp. *funicula*) || it. *funicella*; sard log. *funigedda* || *funicică* (Marian, Naşt. 298, 302; Șez. I, 38).

686. **FUNINGINE**, sb. f. „suie“ — mold. *funingină* și *funi(n)gänă*; Mehedinți *funi(n)gină*; Ialomița *fulingine*; băn. *funi(n)žină, fuňiziňe*; Sălagiu *furingină* (Tribuna, 1890, 353) || ar. *furi-dzină, furidzine*.

Lat. *FULIGO-INEM*, devenit în dr. *furigine > *funigine* > *funingine*; forme din Ialomița și Sălagiu sunt rezultate prin disimilațiune: *n-n > l-n, r-n*; pentru *funingänă*, cf. Mesteacăn.

Rtr. *fulin*; it. *fuliggine, filiggine*; sp. *hollin*.

687. † **Funinginat** adj. „noirci de suie, fuligineux“ (Tichindeal, Fab. 118) < **FULIGINATUS,-UM**, influențat în fonetism de *funingine* || it. *filigginato*; comp. sp. *hollinar* || Mehedinți *infuninginat*.

688. **Funinginos**, adj. „noirci de suie, fuligineux“ (Lex. Bud.; Novacovici, Folclor, 152) < **FULGINOSUS,-A,-UM** || it. *filigginoso*.

689. **FUR**, sb. „voleur“ || megl. ar. *fur*. Lat. *FUR,-EM*.

Münsterthal *für*; vit. *furo*; vfr. prov. cat. *fur*; arag. *furo*.

Der.: ar. col. *furami* (Dalametra) || megl. *furił'ă* și *furlęc*, ar. *furlichiă, furil'e* (Papahagi, Mat. 500) „brigandage“ || †*furesc* (Cantemir, Ist. ier. 73) „furtif, clandestin“, ar. ~ „de voleur“ || *furiş* † „furtif“ (Tiktin); *pe furiş*, vr. Mehedinți *furiş*, ar. *afurişaluň* „futivement, en secret“ || ar. *furile* (Papahagi, Mat. 599) „faire le métier de voleur“ || a se *furişa* „se glisser subrepticamente“.

690. **Fura**, vb. „voler“ || ir. *furā*; megl. *furari*; ar. (a)*furare* || <**FURARE**|| Münsterthal *fürar*; it. sard *furare*; vfr. *furer*; prov. cat. *furar* || *furat* „action de voler“; *furător* (Coresi, Țaz. 1580, 322; Sevastos, Nunta 116) „qui vole, voleur“; *furătură* „action de voler, vol“.

691. **Furt**, sb. n. „vol, larcin“; astăzi reintrodus ca neologism, odinioară cunoscut însă în graiul poporului cum dovedește derivatul *furişag*, mold. *furtuşag*, format după ung. *tolvajság* || ar. *furtu* || <**FURTUS,-UM** || it. *fурto*; sard *furtu*; vfr. *furt*; prov. cat. *furt*; sp. *furto*; port. *farto*.

692. † **Funincel**, sb. m. „ulcération, furoncle, clou“ (An. Car.; Molnar, Sprachl. 46); † *funicel* (Cuv. d. bâtr. I, 8, 281); † *funeceti*, pl. (Biblia 1688, Levit. XXI, 20); Oșani *furincel*; Suceava *funigei* (Şez. I, 256); Reteag *furnicel*; pl. *funicei* (Polizu) || ar. *furunčel, f(u)rınčel, sfurunčel, sfırınčel, sufrınčel* < **FURUNCULUS,-UM** (= clas. *FURUNCULUS*) [Densusianu, Rom. XXXIII, 77]; forme rezultate normal au fost: *furincel > *furincel*, și prin asimilațiune: *funincel*; alterările fonetice pe care le arată diferitele forme sunt datorite etimologiilor populare (comp. pentru *furnicei* sard camp. *formigeddas* „ulcere depascente o canceroso“) || friul. *faronkli*; tarent. Otranto *frunk'u* < *FURUNCULUS*.

693. **FURCĂ**, sb. f. „fourche, quenouille; armons du chariot“, pl. *furci* „fourches patibulaires“ || ir. *furkē* „quenouille“; megl. ar. *furcă*.

Lat. *FURCA,-AM* „fourche“.

Alb. *furkə* „Heugabel, Spinnrocken“; rtr. *fuorcha*; it. *forca*; sard *furka*; fr. *fourche*; prov. cat. *forca*; sp. *horca*; port. *forca* (comp. pentru al doilea înțeles fr. dial. (H.-Pyrénées) *hursero* „quenouille“, Gilliéron-Edmont, Atlas, 1119).

Der.: dim. *furcuță* „petite fourche“ (Molnar, Sprachl. 101; Tocilescu, Mat. 1365), trans. „fourchette; petite quenouille“ (Doine, 171; vit. *forcuzza*; friul. *forkuzze* „fourchette“); *furchiță*, Dolj (Şez. VII, 61) „petite quenouille“, trans. băn. „petite fourche, fourchette“; *furculiță*, megl. ar. ~, „fourchette“ || augm. *furcoi* „grande fourche“ || Olt. bän. *furcă*, Dolj, Vilcea *furcel*, trans. *furcară* (Viciu, Glos. 44) „fourche-fière“; dim. Vilcea *furcelus* (Tocilescu, Mat. 170) || *furcarie* (WgJb. VII, 83; Damé) „réunion du soir, dans les villages, pour filer la laine, veillée“ || trans. Sălagiu *furcitură* (Reteganul, Pov. ard. I, 3; Gutinul, n-rele 1, 10; Tribuna, 1890, 353), *fircitură* (Viciu, Glos. 42) „meule de foin“; †, bifurcation“ (Stefulescu, Gorjul, xxvi) || ir. *furkeř* „tordre, filer“.

Impr.: bulg. фурка, хурка „quenouille“ > фуркаръ, фуркарка, „qui fabrique des quenouilles“; фурчица, фуркулица, фарколица „fourchette“; ngr. φούρκα, φουρκλίτσα (G. Murnu, Lehnw. 46); alb. *furkulitsă* „Gabel“; ung. *farkoly* (Szinniey, I, 643).

694. *Înfurca*, vb. (Marian, Desc. 74) „enfourcher“ < * INFURCARE || rtr. *infurcher*; it. *inforcare*; sard log. *infurcare*; fr. *enfourcher*; prov. cat. vsp. *enforcar* || a se *înfurci* (Tiktin) „se bifurquer“; *înfurcitură* (Tiktin) „bifurcation (d'un chemin)“.

695. *Furcea*, sb. f. „petite fourche“ (Lex. Bud.) < * FURCILLA, -AM sau FURCILLA, -AM || it. *forcella*; sard *furkidda*; vfr. *forcele* „fourchette; clavicule, poitrine“; prov. cat. *forcela*; cat. *forsela*; comp. sp. *horquilla*.

696. *Furcătură* (bän.), sb. f. „bifurcation d'une chaîne de montagnes“ < * FURCATURA, -AM || it. *forcatura*; sard log. *furkadura*; vfr. *forcheüre*; prov. cat. *forcadura*; sp. *horcadura*; port. *forcadura*.

697. **FURNICĂ**, sb. f. „fourmi“ — Mehedinți *furnigă* || ir. *frunige*; megl. ar. *furnigă*.

Lat. FORMICA, -AM, cu trecerea lui -m- la -n- prin disimilare sub influența labialei initiale (cf. Candrea, Rev. ist. VII, 85); înlocuirea lui -c- cu -g- e ne-explicată.

Vegl. *formaiķa*; rtr. *farmia*; it. *formica*; sard *formiga*; fr. *fourmi*; prov. cat. *formiga*; sp. *hormiga*; port. *formiga*.

Der.: dim. *furnicuță* (Lex. Bud.; Marian, Insect. 232; vit. *formicuzza*) || col. bän. *furnicamă*; ar. *furnigame*.

698. **Furnicar¹**, sb. m. zool. „merops apiaster, picus minor“ (Marian, Ornit. 60, 77); „myrmecophaga“ (Tiktin), „formica rufa“ (Marian, Insect. 231) < * FORMICARIUS, -UM, în fonetism influențat de *furnică*.

699. **Furnicar²**, sb. n. „fourmilière“ || megl. ar. *furnigar* || < * FORMICARIUM || rtr. *farmier*; it. *formicaio*; sard log. *formigaržu*; vfr. *formier*; prov. *formiguier*; cat. *formiguier*; sp. *hormiguero*; port. *formigueiro*.

700. **Furnigos**, adj. „plein de fourmis“ (Tocilescu, Mat. 514) < FORMICOSUS, -A, -UM (cat. *formigos*; sp. *hormigoso*).

701. **Furnica**, vb. „fourmiller, grouiller; picoter“ < FORMICARE „démanger“ || friul. *farmijá*; it. *formicare*; vfr. *formier*; prov. *formicar*; sp. *hormigar*; port. *formigar* (comp. nprov. *enfournigá*) || *furnicătură* „fourmillement, picotement“ || † a se *înfurnica* (Tichindeal, Fab. 17) „sentir des fourmissements“.

702. **FURTUNĂ**, sb. f. „orage, tempête“ || megl. ar. *furtună*.

Lat. FORTUNA, -AM „fortune, sort“; schimbarea de înțeles, intimplată de vreme, cum arată și celelalte forme românești, se explică în legătură cu călătoriile pe mare: ideea de „soartă“ s-a restrins la aceia de „soartă fatală, nenorocire“, și cum pe mare nenorocirile sunt pricinuite de furtună, semnificațiunea cuvântului a evoluat spre acest din urmă înțeles.

It. prov. *fortuna*.

Der.: *furtunos* „orageux“ (it. *fortunoso*; vfr. *fortuneus*) || vr. (Cuv. d.

bâtr. I, 400) *furtunat*, ar. ~ (Dalametra) „surpris par l'orage, par la tempête, naufragé“.

703. **FUS**, sb. n. „fuseau, essieu“ || ir. megl. ar. *fus*.

Lat. **FUSUS**, -UM.

Vegl. *fois*; rtr. *füs*; it. *fuso*; sard *fusu*; prov. cat. *fus*; sp. *huso*; port. *fuso*.

Der.: dim. *fuscior* (Gorovei, Cimil. 296) || *fusar*, ar. ~ „fuselier“, zool. „perca aspro“ (Marian, Ornit. II, 406), „telephorus fuscus“ (Marian, Insect. 57; it. *fusao*) || Muscel (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32) *fusuiac* „épi-thète qu'on donne à une personne grande et mince“.

704. **FUŞTE**, sb. n. † „bâton, gourdin; javelot“; mold. bucov. Romanați „tige d'oignon“ || megl. *fuşti*, pl. „baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser; aiguilles à tricoter“; ar. *fuşti*, pl. „coups de bâton“.

Lat. **FUSTIS**, -EM „bois coupé, bûche, bâton“; prezenta lui -ş- se explică prin faptul că forma de sg. a fost refăcută după pl. *fuşti*; pentru înțelesul de „tige d'oignon“, comp. *fusticuli allii* „queues d'ail“, la Paladiu.

It. *fusto*; sard log. *fuste*; fr. *fût*; prov. cat. *fust*; vsp. *fuste*; port. *fuste*.

Der.: *fuştaş* „soldat de l'ancienne armée roumaine, armé de javelot“;

† *fuştăşel* (Iorga, Doc. ist. fin. 57) „soldat de la garde du palais“.

705. **Fuştel**, sb. m. trans. bucov. „bâton, perche“ (Lex. Bud.; Marian, Sârb. III, 227; Bibicescu, P. pop. 280); trans. „échelon“ (Lex. Bud.); din pl. *fuştei* s'a refăcut un sg. n. *fuştei* (pl. *fuşteie*), cu înțelesul de „baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser“ < *FUSTELLUS, -UM || it. *fustello*.

706. **Fuscel**, sb. m. „baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser“ — trans. „échelon“ (Marian, Sat. 257) < *FUSTICELLUS, -UM || it. *fuscello*, *fusticello*; sard log. *fustigeddu*; vfr. *fuissel*.

707. **FUTE**, vb. „accomplir l'acte sexuel“ || ir. *fute*; megl. *futiri*; ar. *futire*, *futeare*.

Lat. **FUTUERE**.

Alb. *fut*; rtr. *fuotter*; it. *fottere*; sard log. *futtire*; fr. *foutre*; prov. *fotre*; sp. *hoder*; port. *foder*.

Der.: *futai* „coït“ || *futacions* „passionné pour les plaisirs charnels“ || ar. *futeaiu* (Dalametra), „homme passionné pour les plaisirs charnels“ || *fute-vînt*, zool. „motacilla“; fig. „homme peu sérieux, tête à l'évent“ (it. *fottivento*, „caprimulgus europaeus“; sard log. *futti(b)entu* „acerello“).